

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3126, 3128.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3392
Podružnica Maribor: Grajski trg
št. 7. — Telefon 2458.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.

Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 17.749.

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2458;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

JUTRO

Ob kritičnem razdobju vojne

Zadnji poldrugi mesec vojne je prinesel več sprememb kakor vsa dosedanja vojna doba. Osebito pa velja to o poslednjih dveh tednih. Orjaška borba na belgijskih in severnih francoskih tleh še traja, ves svet napeto čaka, kakšen bo njen izid. Kaj bo vse od tega izida pričakovati, je predmet razglabljanja in pričakovanja. Toda že dosedanj razplet vojne situacije je prinesel toliko novega, toliko drugačnega, nego je bilo do sedaj, da se ti zadnji tedni označujejo kot kritično razdobje vojne.

Pred vsem se je pokazalo, da je bil vojni koncept zapadnih zaveznikov zgrajen na napačnih predpostavkah. Podoba je, da je izhajal iz računov, da so utrdbe na meji med nemško in francosko sfero dovolj trdne in da morejo prenesti tudi največjo obremenitev. Smatrajoč, da so za utrjenimi mejnimi črtami varni pred nemškimi napadi, so se zavezniki počasi pripravljali na pravo vojno, v tem, ki se je izražal v geslu, da je čas zaveznikov zapadnih. Nemški prodor skozi belgijsko in deloma tudi francosko utrjeno področje je prevrnil na glavo vsa predpostavila zaveznikov tako rekoč čez noč pred popolnoma nove naloge. Kar naenkrat se je vojna za zaveznike zares začela, in sicer v dobi, ko se zdi, da njihove priprave še niso v onem stadiju, kakor bi si sami želeli.

Pod vtisom tega spoznanja se danes zgodovina vojnih priprav vse drugače presoja, nego se je do sedaj. Politični in vojaški kritiki so na samem zapadu povzdignili svoj glas ter osvetljujejo bližnji preteklost z vidikov vojaške preizkušnje zadnjih tednov. Kaki bi bili rezultati spopada, se vprašujejo ti krogi, ako bi se bila vojna začela v dobi monakovske solucije? Kako bi potekali vojni dogodki na vzhodnih bojiščih, ako bi bila udeležena tudi Sovjetska unija na strani zapadnih zaveznikov, ako bi se bila nemška ofenziva obrnila v vzhodno smer? Nedvomno bo politična zgodovina še mnogo prihajala na ta in podobna vprašanja, ko bo več časa za razglabljanje.

Vojna zadnjih tednov je pokazala povsem resno, da je mogoča napadalna akcija preko ozkih morskih področij tudi v primeru, da napadalna sila ne obvladuje morja z vojnimi brodovjem. Norveška kampanja in uspehi s padalci na Nizozemskem so pokazali, da je treba v območju te oblike moderne vojne računati vsekakor z velikimi opasnostmi. Odkar so se nemške vojne sile primaknile v bližino Kanala in se celo že pojavile ob njem, je dobila možnost neposrednega nemškega napada na velikobritansko otočje nove osnove. V taki situaciji dobiva preko noči vojaška politika Velike Britanije povsem nov značaj.

Reakcija na spremenjen položaj ni izostala. Nacionalna vlada je bila sestavljena tako v Franciji kakor v Angliji. V francoskem vojnem vodstvu so se izvršile važne spremembe, a tudi važni ministrski resori so se zamenjali. Toda še mnogo bolj daleč segajo spremembe v Veliki Britaniji, dasi jih na vojaškem vodstvu ni bilo. Prej ko v štiriindvajsetih urah je angleški parlament sklenil zakon, ki podreja celotno osebnost in premoženjsko stanje pod izredno državno kontrolo. Kdor pozna dosledni liberalizem britanskega sistema, bo pritrdil, da je to prepričevalni izraz resnosti položaja.

O Angležih velja pravilo, da se začno poštno vojskovati šele takrat, kadar jih najprej temeljito dobijo po glavi. Podoba je, da je sedaj nastopil tak preobrat. Nemške vojne sile ob Kanalu, oborožene z obilico zračnega brodograja, pomenijo resno ogrožanje za Britanijo, kjer s ponosom navažajo stoletja, ki so pretekla, odkar je zadnji sovražna noga v osvajaških nemških stopila na angleška tla. Mnogostranska aktivnost novega ministrstva kaže, da premotivirajo v Londonu položaj zelo resno. Zlasti je svet opazil ukrepe, ki so usmerjeni v zagotavljanje notranje varnosti, zoper posameznike, skupine in organizacije, ki bi mogle nuditi zaslonbo znameniti peti koloni. Kaj pomeni to za Anglijo, si je mogoče predstaviti, ako se spomnimo, da je bilo še nedavno dovoljeno in povsem prosto, stopiti brez posebnih prijav in dovoljenj v londonskem Hydeparku pred obitvino in mu pridigati o pacifizmu, zoper vojno in kaj podobnega. Sedaj so vodje teh prizadevanj romali v ječo, kar je pač ena največjih senzacij za britansko politično tradicijo.

Hkrati se ob tem odpira novo vprašanje, ki bi moglo postati še jako kočljivo. Irsko je te dni poklicala pod orožje nekaj rezervistov. Irski je oni del britanskega imperija, ki ni v vojnem stanju z Nemčijo. Saj so iz obzirnosti do nje celo novačenju v Ulstru izvedli na obziren način, da ne bi sprožili novih sporov. Toda Irski je

Bitke v Flandriji besne dalje

Nemci skušajo svoj klin proti Kanalu razširiti, zavezniki pa ga skušajo pre-rezati ali vsaj utesniti — Silni boji ob reki Scheldi

Potek dosedanjih operacij na francoskem bojišču se je po vdoru nemških čet med Sedanom in Maubeugeom razvijal s pravo filmsko brzino. Izgleda, da se je zavezniško vojni vodstvo šele zadnje dni znanlo v tako nepričakovano kritični situaciji, odkar ga je vzel v roke Weygand. S potekom vojnih operacij postala vse bolj jasno, kako neorganiziran in konservativen je bil celokupni obrambni sistem zapadnih zaveznikov, ki so se le preveč zanašali na utrjene obrambne linije in premalo računali z modernim načinom sodobnega vojevanja v znamenju »bliskovite vojne«, katere veliki mojster je nemško vrhovno vojni vodstvo. Šele sedaj zatrujejo londonska in pariška poročila, da je kriza dosegla svoj vrhunec in da je nastopila konsolidacija v odporu zaveznikov.

Na belgijskem bojišču med Gentom - reko Seldo in Valenciennesom združujejo očitno združene belgijsko-angleške in francoske divizije nemški pritisk in krijejo premikanje glavnine te združene vojske v smeri proti jugu na linijo Valenciennes - Arras. O številni moči te vojske krožijo različne vesti, ki varirajo med milijonom in pol milijona mož. Tudi ostala poročila iz tega obseka si med seboj zelo nasprotujejo. Nemci zatrujejo, da so svoj prodor pri Oudernaardu razširili in se prebili do reke Lys, kjer so zasedli Kortrijk (Courtrai). V zadnjih poročilih javljajo Nemci, da so že tudi vdrl v Gent. Zavezniki zatrujejo na drugi strani, da so nemški prodor pri Oudernaardu paralizirali. Verjetno pa je, da so nemška poročila o prodoru do reke Lys stvarna in da zavezniki svojega umika iz taktičnih razlogov še niso priznali.

Kritičen lahko postane položaj zavezniške vojske v Belgiji zaradi zavzetja Boulognea, ki so ga zavzele nemške motorizirane čete. S tem prodorom bo prisiljeno zavezniško vojni vodstvo, da čim prej z najnagnejšimi ofenzivnimi operacijami zoži, če že ne more presekati 50 km široki kanal med Arrasom in Amiensom, skozi katerega hite nove nemške enote proti Kanalu, da bi okrepile pritisk nemških enot okoli Boulognea, ki jih vodi general Blücher, na iz Belgije se umikajo zavezniško vojsko z njenega boka. Lahko se reče, da se bodo v trikotu Amiens-Arras-Cambrai odigrale faktično odločilne bitke za usodo zavezniške vojske v Flandriji in pokrajini Artois. Vsa poročila se strinjajo s tem, da je bilo zadnjih 24 ur to področje središče največjih bitk v toku sedanjih operacij. Nemška in zavezniška poročila o poteku borb v tem trikotu so dokaj rezervirana, kar pa je pripravi dejstvu, da oba tabora iz taktičnih razlogov prikrivata do zadnjega potek posameznih svojih akcij in operacij.

Nemško vrhovno vodstvo stremi še vedno za tem, da z vsemi svojimi silami, ki so mu na razpolago kot udarne in operacijske enote v prodornem klinu, predvsem osigura in razširi ta klin ter s tem obkoli in uniči zavezniško vojsko v Belgiji. Tega se seveda dobro zaveda tudi zavezniško vojni vodstvo. Zaradi nezmanjšanega nemškega pritiska proti Kanalu in severu je bojišče na jugu od črte Abbeville-Amiens-La Ferre-reka Somma-reka Aisne-Longunon še vedno podrejenega pomenu in so to Francoski aktivnejši v svojih operacijah od nemških enot, ki predvsem osiguravajo bok nemških operacij proti Kanalu.

kavskem prelivu, francoske čete pa hočejo izvesti novo ofenzivo na Sommi. Daje pravi članek, da so sedanje operacije jasno pokazale, da oba nasprotnika stremita za tem, da zbereta velike sile na enem samem področju.

Rimski situacijski pregled

Rim, 24. maja. br. (Stefani). Po informacijah iz nemških virov je nemški vojski v pokrajinah Flandriji in Calaisu malone že uspelo popolnoma obkrožiti veliko zavezniško vojsko. Na področju med Seldo, Sommo in morjem je okrog 23 divizij zavezniške vojske. Predvsem je tam skoraj vsa angleška ekspedicijska vojska, dalje pet

belgijskih divizij in dve francoski armiji. General Blücher je izjavil nemskim novinarjem, da se nemško prodiranje proti fu-kam ob Kanalu nezadržano, čeprav nekoliko počasneje nadaljuje. General Blücher poveljuje vojski, ki prodira v smeri iz Anversa proti Ostendu. Nekoliko južneje prodira armija generala Reichenaua, ki skuša doseči Dunkerque in Calaisa.

Nemci v Gentu

Rim, 24. maja. br. (Stefani). Vesti iz Berlina pravijo, da je Nemcem davi uspelo prodreti tudi v Gent (Gand). V mestu se sedaj razvijajo hude borbe. Z novo nemško ofenzivo so bili izjalovljeni poskusi Francozov in Angležev, da bi se iz Flandrije in severne Francije prebili na jug.

Nemška vojna poročila

Prehod preko reke šelde v Belgiji — Nadaljevanje srđitih bojev ob „nemškem klinu“ — Letalski spopadi

Berlin, 24. maja. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo popoldne naslednje vojno poročilo:

Področje na katerem je bila sovražna vojska v severni Franciji in Belgiji obkoljena, se je v teku večeršnjega dne sprito uspešnih napadov naših čet z vseh strani še nadalje utesnilo. V Flandriji so naše divizije prodirle preko utrjene linije na Seldi in prispele do reke Lys. Tournay je bil zavzet. Za fronto ležeča trdnjava Maubeuge je prešla po prodoru mimo zadnjih zunanjih utrdb v nemške roke.

V Artoisu so naše čete zavzele višino Loretto severozapadno od Arrasa, za katero so se v zadnji svetovni vojni razvijali ljuti boji. Med Arrasom in morjem proti severu prodirajočne močne nemške oklopne sile so se večerj približale francoskim lukam ob Kanalu.

Manjši sovražni napad ob Jugu proti Amiensu je bil odbit. Na južni fronti v ostalem ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Akcija nemških letal

Letalske sile so v močnih formacijah podpirale vojsko v borbi na kopnem proti sovražnim oddelkom, ki so na belgijskem in francoskem področju obkoljeni. Tudi na južni fronti so nemška letala bombardirala prometne naprave, vojaške transporte in koncentracije čet. Pri izvidniški akciji nad obalo Kanala so nemška letala pred Boulogneom s težkimi bombami zadela neko veliko vojno ladjo, brčkone križarko in tri rušilce. Naša letala so pri tem naletela na močan ogenj sovražnega protiletalskega topništva. Vendar jim je poleg tega uspelo potopiti nadaljnjih 6 polno natovorenih transportnih ladij.

Kakor se je naknadno izvedelo, je bilo v dneh 21. in 22. maja pri obupnih poskusih sovražnika, da bi prodrli proti jugu, uničenih poleg drugih številnih oklopnih vozov samo od protiletalskega topništva še 56 sovražnih oklopnih vojnih avtomobilov.

Sovražnikove izgube v zraku so znašale večerj skupno 49 letal. Od teh je bilo v letalskih spopadih sestreljenih 25, od protiletalskega topništva pa 8. Ostala letala so bila uničena na letališčih. 16 nemških letal se ni vrnilo na svoja oporišča.

Tudi v pretekli noči so sovražna letala priletela nad zapadno in jugozapadno

Nemčijo ter so znova brez načrta bombardirala objekte, ki nimajo nikakega vojaškega pomena.

Glasovi tiska

Berlin, 24. maja. AA. (DNB) Nemški listi pravijo v svojih komentarjih o današnjih poročilih vrhovnega poveljstva, da je najpomembnejša točka teh poročil vest o znatni zožitvi pokrajine, kjer so obkoljene francoske in belgijske armade. »Lokal Anzeiger« pravijo, da skušajo v zavezniških prestolnicah zmanjšati pomen bližajočega se uničenja velike armade, češ da se s tem splošni položaj ne bo spremenil. Očitno bi če sovražnik tako naslikati položaj, kakor da je nastal zastoj v vojni. Toda bitka ne stagnira, ampak se nadaljuje. »Hamburger Fremdenblatt« naglašajo, da je minilo šele 14 dni, odkar se je začela velika nemška ofenziva na zahodu. Čeprav se boj na severnem Francoskem še ni končal, so dosedanj uspehi zelo pomembni. Pogoj za te uspehe vidi list predvsem v okoliščini, da ima Nemčija za hrbot tiste močnejše utrdbe, o katerih je francoski generalni štab mislil, da bodo jamčile sadove zmage iz leta 1918. Francija je prisiljena biti odprto bitko na lastnih tleh. Zavzetje obale pri Rokavskem prelivu na Nizozemskem, v delu Belgije in ob izlivu Somme je vojno približalo angleški obali.

»Berliner Börsen Zeitung« komentira zadnje dogodke ter piše o vlogi Velike Britanije v sedanji vojni. List pravi, da so številne države postale žrtve Anglije. Vse države, ki so se pustile od Anglije zapeljati, so morale postati žrtve. List omenja primer Finske, Norveške, Nizozemske in Belgije ter v zvezi s tem naglašajo veliko junaštvo in požrtvovalnost malih držav, ki da so se stvarno žrtvovala za Veliko Britanijo. Na koncu piše list o ogromnih izgubah zavezniških čet na zapadnem bojišču.

Posamezni nemški listi se dotikajo pisanja dela švicarskega tiska, ki je zelo ostro pisal proti Nemčiji in istočasno izražal odkrite simpatije za Francijo. »Berliner Börsen Zeitung« naglašajo, da tako pisanje gotovih švicarskih listov ni v skladu z nevtralnostjo. »Lokal Anzeiger« piše ironično o gotovih trditvah dela švicarskega tiska ter istotako pripominja, da je takšno pisanje v nasprotju s pojmovanjem stališča nevtralnosti in da to ne more koristiti.

Nemški letalci in padalci

Uradna objava DNB o vlogi padalcev in letalcev v bojih na Nizozemskem in v Belgiji

Berlin, 24. maja. AA. Uradna agencija DNB objavlja: Kako velika in odločilna je bila udeležba padalcev in letalstva pri prodiranju nemških čet na Nizozemsko in v Belgijo, se vidi iz daljšega poročila, ki ga je dalo merodajno vojaško oblastvo na razpolago agenciji DNB. To poročilo pravi, da se je takoj po začetku sovražne vojne akcije na Norveškem, to je 10. maja t. l., ko je sovražnik hotel čez Belgijo in Nizozemsko napasti nemško ozemlje, začele protiooperacije, ki so imele namen zasesti Nizozemsko in prebiti belgijsko utrjeno črto. Ta načrt je bilo mogoče rešiti z bliskovito hitrostjo. Francoske in angleške čete, ki so se nahajale v severni Franciji ni bilo v nobenem primeru mogoče smatrati za slabe ali plašne. V popolni tišini in z največjo energijo je ustvaril maršal Göring iz elitnih čet nemške mladine armadni zbor letalcev in kopnega letalstva. Vojaki tega zbora so se zavedali, da lahko prispevajo uspešno k operacijam, če popolnoma žrtvujejo svojo osebo celoti. To so vajaki, ki so ponosni, da lahko na neposredno povelje svojega vrhovnega poveljnika izvrše nalogo v sovražnikovem ozadju brez ozira na številne ovire.

To je bilo prvič v zgodovini vojn, da vojaki izvršijo take naloge. Oboroženi so z najmodernejšim orožjem. Te napadalne čete se spuščajo iz zraka neposredno na sovražno ozemlje. Njihov cilj so točke, ki so posebne strateške važnosti. Na sovražnem ozemlju so prepuščeni samim sebi in oni morajo ne samo boriti se temveč tudi izvršiti važne naloge, kakor je n. pr. zavarovanje prehodov in pravilno vzdrževanje zvez.

Razmejitve med Finsko in Rusijo

Helsinki, 24. maja. AA. (DNB) Kakor se izve, je finko-rusica razmejitvena komisija končala svoje delo.

Francoska vojna poročila

Trije dnevi bitke v Flandriji — Zavarovanje pozicij ob reki Sommi — Prodor nemškega klina je širok 50 km Nemški napadi južno od Sedana

Pariz, 24. maja. AA. (Havas). Francosko poročilo z dne 24. maja popoldne pravi: V severnih pokrajinah se sovražnik trudi, da bi povečal svoj pritisk. Ob Sommi francoske čete čvrsto drže postojanke, ki so jih osvojile južno od Sedana nadaljuje sovražnik svoje napade, toda njegovo prodiranje ni občutno kljub sredstvom, ki jih je zastavljal v ta namen.

Pariz, 24. maja. AA. (Havas). Bitka v Flandriji se je začela pred tremi dnevi. Boji so silno srđiti na črti Valenciennes-Cambrai-Arras, kjer so francosko-angleške severne armade strahovito udarile po jedru nemških čet. Francoske čete na Sommi so uspešno izvedle celo vrsto krajevnih operacij, ki jim je namen čvrsto zavarovati črto ob Sommi. Skoraj vsi mali predori, ki so jih Nemci dosegli na levem bregu reke, so likvidirani in vsa pokrajina južno od Somme je očiščena nemških čet. Na desni od sommske črte so Francozi predrli vse do predmestij Amiens in smemo upati v naglo zboljšanje položaja na tej točki. Prostor med sommsko črto in južnimi oddelki, ki se bore v Flandriji, meri samo še 50 km. V tem tesnem hodniku se prebijajo nemški lahki motorizirani elementi po cestah, ki jih zavezniško letalstvo neumoljivo bombardira in tako ruši center odločilnega udara. V tem hodniku se neprestano vrše praske z Nemci in veliki boji med motoriziranimi enotami. Nemci še zmerom pošiljajo v ta predor lahke elemente, oklonene enote na imajo namenjene za kraje pri Arrasu in Cambraiju, kjer so jim neobhodno potrebni.

Zdi se, da je nemško poveljstvo poslalo pri večeršnjem napadu južno od Sedana v boj samo eno pehotno divizijo brez podpore tankov. Ta napad smo na vse štiri izjalovili. Po najnovejših poročilih je sovražnik skušal južno od Sedana izvesti majhne predore, a smo ga odbili. Pri Longuyonu in na reki Niedi se ni po večeršnjih srđiti topniški pripravi razvil noben napad.

Francozi o letalskih izgubah Nemčije

Pariz, 24. maja. AA. (Havas) Nemško letalstvo je od 10. do 20. maja doživelo skrajno hude izgube, tako človeške kakor materialne. Če se upoštevajo, kar so Nemci izgubili tudi na Nizozemskem se sme računati, da znašajo celotne izgube Nemčije med 10. in 20. majem najmanj tisoč aparatov. To število zdaleč presega zavezniške izgube in pomeni zelo hud udarec Nemčiji tako s stališča izgube materiala kakor s

stališča izgube posadk, ker je te izgube težko nadomestiti.

Francosko večerno vojno poročilo

Pariz, 24. maja. s. (Reuter) Vrhovno poveljstvo francoske vojske je izdalo nočjo naslednje vojno poročilo: Močni spopadi, ki so se v teku več dni nadaljevali na severu, posebno pri Cambraiu in Arrasu in so se raztezali do St. Omera in Boulognea, niso mogli vzpostaviti kontinuitete naše fronte v celoti.

Južno od Sedana je bil proti sovražnemu napadu, omenjenem v jutranjem poročilu, izveden močan naš protinapad. Ta protinapad je imel zelo jasen uspeh.

Naša izvidniški in bombna letala so izvedla zelo aktivne operacije in nadaljnje napade na zadnje sovražnih pozicij. Lovska letala so krila operacije proti sovražni obrambi.

Pariški listi

Pariz, 24. maja. AA. (Havas) Listi pišejo v glavnem o vojnem položaju, posvečajo pa tudi veliko prostora zadnjim ukrepom v Angliji. Listi naglašajo, da se je treba za ohranitev svobode odrediti gotovim praviciam. »Petit Parisien« pravi glede vojnih operacij, da ni treba pripisovati prevelikega pomena dejstvu, da je to ali ono mesto zasedeno ali izgubljeno, kajti vsa pozornost mora biti usmerjena na Scheldo in Sommo. To naglašajo tudi »Journal« in »L'Epique« pravijo, da pomeni s strateškega stališča mnogo že samo dejstvo, da se položaj ni poslabšal. »Jour« pravi da je bojišče od Maginotove črte do Somme solidno, da pa ostane položaj resen vse do takrat, dokler prodiranje Nemcev proti obali ne bo ustavljeno. »Ordre« pravi, da je preizkušnja, ki jo preživlja sedaj Francija, posledica nepopolne in počasne mobilizacije francoskih in angleških virov. To je tudi splošno mnenje vseh ostalih listov, ki naglašajo sedaj ogromne napore Anglije, ki je na tako kratke in hiter način sprejela zakone, ki je nezasiščen za ozir na tradicionalno zgodovino države.

★

Načrti obeh nasprotnikov

Torino, 24. maja. AA. (Stefani) »Stampa« prinosa članke o strateških možnostih na zapadni fronti. Članek ugotavlja da so strateški cilji zaveznikov in nemških čet različni. Nemške čete stremijo za tem, da čim prej zavzamejo postojanke ob Ro-

skem obilo netiva za stališče zoper Anglijo. Opozoriti je treba samo na revolucionarno irsko armado, ki »pri-zarja atentate zoper angleške ustanove. Je sicer v nasprotju do de Valero-ve vlade, toda ta odnosaj ne pomeni mnogo.

Nihče se tedaj ne čudi, da so na Angleskem kar naenkrat začeli pisati o irskih radikalnih elementih. Stvar je povsem resna, zakaj v odsotnosti angleske vojske se morejo na Irskem čez noč osnovati postojanke nemške napadalne sile. Že se oglašajo prvi glasovi z vprašanjem, kako bo s spoštovanjem irske nevtralnosti v teh kočljivih pogojih.

oni del britanskega otočja, ki je od nekdanj zunanjemu sovražniku Anglije nudil prikladno in vabljivo oporo za sovražne akcije. Zgodovina ni v zadregu za zgled o tem. Saj so celo med svetovno vojno ekstremni Irski zasnovali upor zoper Anglijo v zvezi z Nemci, ki so pripeljali tja orožje kljub blokadi. Po izkušnji s padalci se odpirajo nove možnosti za morebitno akcijo, ki bi si izbrala Irsko za izhodišče svojega podjetja. Še se obravnavajo okoliščini, ki bi zelo pospeševale nastop nemških napadalnih sil. Irski je v velikem delu ravnina. Mnogo ima jezer, ki bi mogla nuditi vabljivo oporišče hidroavionom. Končno je na Ir-

Kralj Jurij o vojni

Radijski govor narodom britanskega imperija — „Naša vest je čista“ — „Gre za življenje ali smrt“

London, 24. maja. s. (Reuter). V okviru proslave dneva imperija je govoril nocoj ob 21. preko vseh radijskih postaj v angleškem imperiju kralj Jurij VI. Izvajal je med drugim:

»Na dan imperija lani sem vam govoril iz Winnipega v severni Kanadi. Tedaj je vladal mir. Tedaj sem govoril o idealih našega imperija: svobodi, pravičnosti in miru, na katerih je zgrajen naš imperij svetovnih narodov. Obliki so se tedaj že zbirali. Toda upali smo, da bodo ti ideali še dovolili svobodni razvoj, ne da bi jih prekinile vojna. Pa ni bilo tako, prišla je vojna.

Naša vest je čista. Sovražnik je dolgo pripravljaj podjarmljenje narodov vsega sveta. Zaman so bila vsa prizadevanja za mir. Sedaj smo v vojni. Govorim k vam v tej usodni uri. Nihče naj se ne moti, za kaj gre. Sovražnik ne želi malih teritorialnih osvajanj, temveč popolno in dokončno uničenje našega imperija in vsega, kar na njej je drago, želi končno osvojiti svet in je pripravljen v to svrhu porabiti vse svoje moči, kakor se je to že izkazalo.

Čas za dvome je davno minul. Danes je za vse nas v tem imperiju, za vse ljudi dobre volje po vsem svetu jasno, za kaj gre. Gre za življenje ali smrt za nas vse. Poraz ne bi pomenil za nas padca, od katerega si lahko zopet opomeremo, temveč uni-

čenje našega sveta in popolno temo na njegovih razvalinah. Naš imperij ima edino en namen: mir, v katerem je mogoče nadaljevati svobodni razvoj, razvijati tradicije naših narodov in reševati probleme naše vladavine v duhu dobre volje. Sovražnik pa hoče uničiti vse, kar smo hoteli ohraniti.

Jasno preko vsakega dvoma je, kakšne sile si stojte nasproti. Naši narodi v imperiju pa kažejo jasno, katere volje mora zmagati. Ničesar ne more zlomiti njihove odločnosti. V popolnem edinstvu so namenjeni, da branijo svoje življenje in vse, zaradi česar je vredno živeti. Sem poln zaupanja v uri sodbe, ki je prišla. Toda zaupanje samo ni dovolj. Morate biti oboroženi s pogumom in odločnostjo, vztrajnostjo in žrtvami. To so one vrline, ki jih kažejo v boju na kopnem, na morju in v zraku naši vojniki. K njim so obrnjena vsa naša srca. Poleg njih stojijo naš zavezniki Francija in za njimi narodi Poljske, Norveške, Belgije in Nizemske.

V tej hudi uri odrejam prihodnost nedeljo kot dan nacionalne molitve. Za mnoge naše brate preko morja bo mogoče, da svojo molitev združijo z našo. Zaupamo z vsem srcem in dušo v boga in prosimo njegovo pomoč, da nam uspe braniti pravico, kakor nam je dano, da jo vidimo.

Angleška vojna poročila

Potek sedanje fronte — Nemški oddelki v Boulogneu Zakaj poročila ne navajajo več krajev

London, 24. maja. s. (Reuter). Današnje francosko vojno poročilo javlja predvsem, o povečanem sovražnem pritisku na francoske pozicije ob Sommi, ki pa jih Francozi trdno držijo. Včerajšnje večerno poročilo je javilo, da so se približali francoski oddelki Amiensu. Kakšen je sedaj položaj tam, še ni znano.

Danes je sporočil zastopnik francoskega vojnega ministrstva, da so bili včeraj boji najhujši pri Arrasu, Cambraiu in Valenciennesu, torej na položajih, ki jih drži angleška vojska.

Danes popoldne je bilo v Londonu javljeno na merodajnem mestu, da je »Boulogne« sedaj v nemških rokah. Skoro vse angleške čete, ki so se nahajale v mestu, je bilo mogoče umakniti.

Na južnem delu bojišča javljajo francoska poročila samo o bojih v okolici Sedana, drugod pa so v teku samo topniški dvoboji.

V splošnem ni položaj na bojišču nič manj težak kakor pred 24 urami. Fronta teče sedaj približno takole: Začeni ob Severnem morju v Belgiji gre po Seldi navzdol približno do Valenciennesa. Nato se obrne proti jugozapadu in gre do Cambraia, odtod pa zopet proti severozapadu do Arrasa. Med Arrasom in Sommo je primerna ozka vrzel v fronti zavezniške vojske in skozi to vrzel prodirajo nemški oddelki proti obali. Južno od tega vdora drže Francozi linijo ob Sommi. Od Somme proti jugovzhodu gre fronta do reke Aise in ob njej preko Rethela do postojank Maginotove linije pri Longueu.

Na obeh straneh je letalska aktivnost zelo velika. Angleška in francoska letala neprestano bombardirajo nemške postojanke, nemški bombniki pa so zopet napadli francoske luke ob Kanalu.

Zavezniško vojsko ob Kanalu uspešno podpira angleška vojna mornarica, ki skrbi predvsem za to, da očisti vrhove luke min, ki jih skušajo Nemci položiti. V merodajnih angleških in francoskih krogih pripominjajo k zadnjim uradnim zavezniškim vojnim poročilom, da ne bi bilo oportuno navesti v poročilih vse točke, ki so jih Nemci zasedli ali od koder so bili pregnani. Nemški oddelki, ki so prodrli daleč od svojih oporišč v Francijo, namreč težko dobijo zvezo s svojim vrhovnim poveljstvom in bi lahko podrobnejši podatki v zavezniških vojnih poročilih služili v informacijo sovražniku. Zato vrhovni poveljnik zavezniške vojske general Weygand ne želi dati za javnost informacij, ki bi lahko sovražniku koristile. Zlasti je treba upoštevati, da nemške čete prodirajo skozi vrzel med Arrasom in Sommo v zelo ozkem pasu in zelo hitro. Za seboj rušijo vse telefonske in druge

zveze. Verjetno je zato, da niso stalno v zvezi s svojim vrhovnim poveljstvom. Če bi sedaj bilo iz zavezniških poročil razvidno, kje so posamezni nemški oddelki, bi jim mogli eventualno priti na pomoč oddelki padalcev.

Nemci v Boulogneu

London, 24. maja. AA. (Reuter). Iz pooblaščenih londonskih virov se je zvedelo, da so sredi Nemci zavzeli Boulogne na morju. Ugotavlja se, da se je skoraj vsem britanskim četam, ki so se nahajale v Boulogneu posrečilo mesto zapustiti. Kaže, da pomeni zavzetje Boulognea nadaljevanje nemškega gibanja v pokrajini Abbeville in da očitno pomeni del splošnega načrta, ki stremi za tem, da dobe Nemci v roke pristanišča ob Rokavskem prelivu. Domnevajo, da so Nemci imeli močnejše sile, kakor so bile zavezniške obrambne sile v Boulogneu. Splošni položaj je še zmerom resen.

Angleški listi

London, 24. maja. AA. (Havas). Angleški listi poudarjajo, da je položaj resen, da pa zbuja upanje. Kljub sovražnim napadom se zavezniške čete na severnem Francoskem čvrsto držijo. Nemško prodiranje proti Calaisu ne bo odločilo usode bitke, poudarjajo listi. Tisk naglašava zaupanje v osebnost generala Weyganda in pravi, da je dolžnost vsakogar, da potrpežljivo in hrabro počaka na razvoj položaja. Listi tudi poudarjajo hitrost in daljnosežnost ukrepov, ki so jih britanska oblastva izdala, da preprečijo nevarnost vpadov na Angleško. »Times« ugotavlja, da se zelo hitro ustvarjajo prostovoljski oddelki za boj proti padalcem. List zahteva, naj postane vrhovni poveljnik te obrambe kakšna osebnost iz letalstva in da naj dobi proste roke za vse svoje sklepe.

Nemški tanki z metalci ognja

Curih, 24. maja. s. Poseben dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« na zapadnem bojišču poroča, da so včeraj prvič stopili v akcijo nemški tanki opremljeni z metalci ognja. Po splošni cenitvi so Nemci v zadnjih dneh izgubili blizu 1400 tankov in oklopnih avtomobilov. Da nadomestijo to izgubo, so začeli sedaj uporabljati tanke z metalci ognja, ki predstavljajo svojevrstno orožje. Poleg topa in strojinic imajo ti tanki v topovsko cev vmontirane metalce ognja, ki bruhaajo pri napadu bencin in druga lahko gorljiva sredstva ter povzročajo požare. En sa tanki ahko zažge celo vas ali ulico.

Notranji varnostni ukrepi vsepovsod

Številne aretacije članov Mosleyjeve fašistične stranke v Angliji ter irske republikanske garde na Irskem Ukrepi proti tujcem v vseh državah

London, 24. maja. s. (Reuter). Danes so se nadaljevale v Angliji aretacije sumljivih oseb. V Manchesteru sta bila aretirana dva voditelja angleških fašistov. V Severni Irski je bilo aretiranih 12 članov irske republikanske armade, večje število aretacij pa je bilo izvršenih tudi v Belfastu. Uradno poročajo, da je zaprtih 76 članov irske republikanske garde.

V Londonu je notranje ministrstvo prepovedalo zborovanje, ki ga je hotela prirediti jutri komunistična stranka na Trafalgar Square.

Med osebami, ki so bile danes v Angliji aretirane, je tudi nemški emigrant kapetan Franz von Rintelen. Rintelen je bil med svetovno vojno šef nemške službe v Zedinjenih državah.

London, 24. maja. AA. (Reuter). V zvezi z aretacijo vodje angleške fašistične stranke Mosleya je bilo prijetih še osem vodilnih osebosti te stranke. Izve se, da so na sedežu stranke in pozneje tudi na drugih krajih v Londonu našli številne letake in brošure. Ena izmed teh brošur je vsebovala »Mosleyev apel za mir«.

Listi odobravajo ukrepe vlade

London, 24. maja. AA. (Reuter). Listi odobravajo energično iniciativo vlade, ki je odredila včeraj aretacijo vodje fašistične stranke Mosleya in osem njegovih pomoč-

nikov. Po tem, kar se je dogodilo na Norveškem in Nizozemskem, smatrajo listi, da ni nikoli preveč previdnosti in da so bili ti ukrepi podvzeti za ohranitev varnosti države. Listi smatrajo to za popolnoma naravno v sedanjih nenormalnih časih. »Daily Mail« zahteva, naj izvede vlada iste ukrepe tudi proti komunistom in da prepove njihov dnevnik »Daily Workers«. Nizozemska, pravi »Daily Mail«, je padla v petih dneh, ker nihče ni mogel imeti zaupanja niti napram svojemu sosedu. To se v Angliji ne sme dogoditi. Nemčija nas ne bo podjarmila z ozadja. »News Chronicle« pravi: Javno mnenje sprejema ugodno ta znak, da bo vlada internirala vse one brez ozira na položaj, katerih svoboda bi lahko ogrozila varnost države. V normalnih časih bi bili za svobodno narodni taki ukrepi nemogoči, toda sedanji čas je nenavaden in zato so ti ukrepi potrebni. »Daily Herald« piše: Ta ukrep ne bo našel kritikov. Naša stvar je stvar svobode in ta bi bila lahko smrtno zadeta, če ne bi prišle pod kontrollo osebe, katerih obnašanje se lahko smatra kot škodljivo za javne interese.

Internacije v Kanadi

Kanada, 24. maja. AA. (Reuter). Pravosodni minister kanadske vlade je izjavil, da so podvzeti vsi potrebni ukrepi proti vohunstvu in sabotaži. Podvzeti so tudi ukrepi proti sumljivim tujcem ter drugim

sumljivim osebam. Pravosodni minister je izjavil, da je bilo doslej interniranih 260 sumljivih tujcev. Nad ostalimi vrši policija nadzorstvo.

Garda za notranjo varnost v Kanadi

Ottawa, 24. maja. s. (Reuter). Kanadski obrambni minister Rogers je sporočil, da je bil sedaj tudi v Kanadi ustanovljen poseben oddelček, ki bo skrbel za varnost pred možnostjo sovražnih operacij v notranjosti Kanade. Predvsem bodo zavarovali vojaški objekti. Oddelček se bo imenoval domača veteranska garda, vanj bodo sprejeti dosluženi vojniki, stari do 50 let. Nosili bodo vojaške uniforme in orožje ter bodo prejemali plačo, kakor vojniki. Zaenkrat bo tvorila ta garda 12 čet po 250 mož.

Registracija tujcev v Ameriki

Washington, 24. maja. s. (Reuter). Ameriške oblasti so odredile registracijo 3 in pol milijona tujcev, ki žive v Zedinjenih državah.

Prepovedani komunistični listi v Avstraliji

Sidney, 24. maja. (Reuter). Avstralska vlada je prepovedala nadaljnje izhajanje 9 komunističnih listov v Avstraliji.

Aretacije tujcev v Egiptu

Kairo, 24. maja. s. (Reuter). Egiptiska policija je odkrila v Kairu tajno radijsko oddajno postajo, ki je služila oddaji »Radio Europa« v zvezi s tem je bilo aretiranih v Egiptu več tujih državljanov. Preiskava se nadaljuje.

2300 ameriških letal že dobavljenih

New York, 24. maja. AA. (Havas). »New York Times« piše, da so zavezniški od začetka vojne naročili v Zedinjenih državah 6.100 letal. Od tega je bilo že dobavljenih 2.300 letal. Nadaljnjih 4.000 letal bo dobavljenih na osnovi pogodb, ki se sedaj pripravljajo.

Velike prijave pilotov v Ameriki

Washington, 24. maja. AA. (Reuter). Predsednik Roosevelt je izjavil poročevalcem listov, da se je po izdelanih načrtih prijavilo 30.000 Američanov v pilotske šole ameriškega letalstva za prihodnje leto, začnajoče se 1. julija.

Kredit za mornarico odobreni

Washington, 24. maja. AA. (Stefani). Senat je odobril kredit 1.475 milijonov dolarjev za mornarico, reprezentativna zbornica je pa odobrila kredit 1.111 milijonov dolarjev za boj proti nezaposlenosti.

Tečaj funta ostane nespremenjen

London, 24. maja. AA. (Havas). Na včerajšnji seji parlamenta je delavski poslanec Wadeswood vprašal finančnega ministra, ali ima namen spremeniti razmerje tečaja funta do dolarja. Finančni minister Kingswood je odgovoril: »Ako me vprašate, ali naj se funt svobodno menja po uradnem tečaju v dolarje ob vsaki priliki, potem izjavljam, da obžalujem, da je to v današnjih razmerah neizvedljivo. Če pa na drugi strani mislite, da uradnega tečaja, ki je bil določen takoj po vojni, ni treba dalje ohraniti, smatram, da bi bila taka rešitev zelo škodljiva za državne interese.«

Na Norveškem

Stockholm, 24. maja. AA. (Havas). Zavezniški in Norvežani so zadnje dni razvili živahno akcijo. Nemci so morali zapustiti več postojank. Mislijo, da imajo Nemci okoli Narvika okoli 600 mož izgub mrtvih, ranjenih in ujetih. Poskusi Nemcev, da bi se izkrcali v okolici Narvika, so se izjalovili. Pač pa so zadnje čase Nemci v Narviku dobili pomoč od padalcev. Tudi glede prehrane se morajo zadovoljiti s tem, kar dobe z letali. Včeraj je 19 Nemcev prišlo čez norveške črte in se vdalo. Nemško letalstvo še zmerom nadaljuje napade, a brez uspeha. Norveške čete, boreče se na fronti južno od Narvika, so prepusile svoje mesto svežili oddelkom. Nemci so bili v te kraje poslali močne oddelke tirolskih smučarjev. Ti oddelki imajo obutne izgube.

Oslo, 24. maja. AA. (DNB). Nemška oblastva so izdala dovoljenje, da se lahko vsi Norvežani, ki so pobegnili na švedsko, vrnejo na Norveško po načrtu, ki bo v kratkem določen. Norvežanom bodo dani na razpolago posebni vlaki. Število Norvežanov, ki se bodo vrnili na Norveško, znaša okoli 2.500.

Berlin, 24. maja. br. (DNB). Pri Narviku so nemška letala uspešno napadla vrsto ciljev na kopnem, taborišča, transportne vojaške materiala, koncentracije čel in izkrcavanje vojnih potrebščin. Sestreljeno je bilo neko sovražno lovsko letalo. Bombe so poškodovale tudi neko križarko in neko drugo transportno ladjo.

Naraščanje napetosti na Daljnem vzhodu

Sanghai, 24. maja. AA. (Stefani). Italijanske, francoske, angleške in ameriške čete opravljajo nadzorstvo nad mednarodnimi koncesijami v Sanghaju. Iz Indokine so prispela ojačenja v francosko in angleško koncesijo. Obenem so se vsidrale italijanske, francoske, angleške in ameriške vojske ladje. Tudi japonsko vojno brodogradbeni na kitajskih obalah, ker mislijo, da pritiska Čangkašek na USA, hoteti pridobiti Zedinjene države na svojo stran proti Japoniki. Ugotavljajo, da je večina ameriškega brodogradbenega v Tihem oceanu; zato obstoji nevarnost, da bi se iz tega utegnili roditi zapletljivi v tem oceanu.

Mandžurski cesar obišče Japonsko

Tokio, 24. maja. AA. (DNB). Mandžurski cesar se je odpeljal na Japonsko z bojno ladjo. Cesar se pripelje v Jokohamo 26. maja. Na Japonskem bo ostal 10 dni. Iz Jokohame se bo odpeljal z rušilcem Asakumo v Osako, od ondod bo pa z bojno ladjo »Hjuro« krenil v Dairen.

Anglija skuša obnoviti pogajanja z Italijo

V Rim je prispela angleška delegacija za gospodarska pogajanja, ki se bodo predvsem nanašala na odpravo blokade — Pogajanja zaenkrat samo z Anglijo

Rim, 24. maja. p. (Agencija Radio). V Rimu so se danes opoldne razširile vesti, da so se v dopoldanskih urah pričela gospodarska pogajanja med Anglijo in Italijo. Angleška delegacija pod vodstvom Greena je že sredi prispela v Rim in se je davi prvič sestala z zastopniki italijanske vlade. Pogajanja se nanašajo v prvi vrsti na učinkovanje blokade na italijanskem gospodarstvu. V rimskih političnih krogih naglašajo, da se pri teh pogajanjih ne bodo nanašala vprašanja političnega značaja, temveč da gre za sedaj le za razčiščenje osnovnih spornih vprašanj na gospodarskem področju.

V rimskih in nemških diplomatskih krogih opozarjajo, da italijanski tisk ne govori več o odnosih med Italijo in zavezniški, nego o odnosih med Italijo in Anglijo ter med Italijo in Francijo. To okoliščino smatrajo diplomatski krogi za znak, da se je Italija odločila pogajati se ločeno z Londonom in Parizom, ker je mnenje, da sredozemska vprašanja niso takega značaja, da bi se mogla rešiti z vidika obbeh odnošajev Italije do zavezniškov. Sredozemski problem je sestavljen iz kompleksa vprašanj, ki prihaja do izražaja v specifičnih odnošajih do vsake posamezne velesile. Zato smatrajo diplomatski krogi v Rimu, da zastopa angleška gospodarska delegacija pod vodstvom Greena zgolj Anglijo in ne tudi Francije.

Ni pa izključeno, da bo, kakor se zahtuje v debato obveščenih krogih, kmalu prišlo tudi do direktnega stika med Italijo in Francijo. V zvezi s tem so se znova pojavile govorice, da bo Pierre Laval, nekdanji predsednik francoske vlade, ki uživa v Italiji še največ simpatij, v kratkem imenovan za francoskega veleposlanika v Rimu. Sedanji poslanik Francois Poncet je prišel v Rim z nalogo, da obnovi prijateljske odnose med Italijo in Francijo. Ta mislija na mu ni uspela. Morebitna nova poznanja s Francijo bi se po mnenju nekaterih razvijala povsem ločeno od italijanskih pogajanj z Anglijo. Glavno vprašanje na ostaja za Italijo slej ko prej izhod iz Sredozemskega moria.

Prepozno?

Basel, 24. maja. z. Rimski dopisnik »Basler Nachrichten« izve iz baje zelo zanesljivega vira, da se je Anglija odločila brezpogojno opustiti vse nadaljnjo kontrolo nad italijanskimi ladami. Anglija neče dati Italiji nobenega povola za pritombe, še manj pa vzrok, s katerim bi mogla Italija utemeljiti svoj vstop v vojno. Ta korak Anglije bo morda pripomožek k popuščanju dosedanje napetosti med Italijo in Anglijo, toda v rimskih diplomatskih krogih dvomijo, da bi se dosegel svoj glavni cilj in odvrnil Italijo od že dolgo napovedane intervencije na strani Nemčije.

Soglasje italijanske akademije

Rim, 24. maja. AA. (Stefani). Na seji nacionalnega sveta akademije ki združuje najvažnejše znanstvene in kulturne ustanove države, je imel njen predsednik Federzoni govor, v katerem je podčrtal, da je ta najvišji organ visoke nacionalne kulture izraz zavesti globo članov vseh akademij in ustanov glede legitimnih teženj fašistične Italije, ki se morajo vendar že izpolniti. Predsednik je dalje izjavil, da čuti Italijo italijanski znanstveniki, pisatelji in umetniki dolžnost, da v tem trenutku zavamejo odgovorno mesto sprči perizkušen, v kateri bi duše mogel popeljati italijanski narod, da doseže cilje, ki jih označuje večno poslanstvo Rima. Na koncu svojega govora je Federzoni prosil prosvetnega ministra Bottaija, ki je prisostvoval tej seji, naj duceju zagotovi to vero in voljo predstavnikov visoke italijanske kulture, pa da lahko z njimi računa pri preizkušnjah bodočnosti.

Minister Bottai je izrazil zadovoljstvo sprči takšnega stališča visoke italijanske kulture in izjavil, da je sedanja vojna postavila drugača proti drugemu dva velika sistema političnih in zgodovinskih interesov in dve različni pojmovni civilizaciji. Zato imajo v državi, kakršna je Italija, ki ima in hoče ohraniti svojo čudovito tradicijo doktrine in civilizacije, znanstveniki, pisatelji in umetniki povedati svojo besedo, a ta beseda seveda ne more biti drugo kakor manifestacija močnega in zavestnega vere v usodo domovine.

Nato so izglasovali resolucijo o absolutni zvestobi domovini, zvestobi italijanskih intelektualnih sil, strnjjenih v blok misli in volje z narodom, da bo pod močnim vodstvom duceja kos vsaki preizkušnji, da doseže potrebna poročila za neodvisnost in imperijski razvoj naroda.

Brzjavke Mussoliniju

Rim, 24. maja. AA. (Stefani). Vseučiliški rektorji v Turinu, Benetkah in Pisi so poslali brzjavke duceju. V brzjavkah potrjujejo zvestobo profesorjev in študentov ter njihovo vero in voljo v uresničenje pravega razvoja naroda.

vičnih teženj Italije pod Mussolinijevim vodstvom.

Tudi bivši bojovníki so poslali preko svojega predsednika brzjavko duceju. V njej obsojajo tiste, ki so Italijo prikršali za sadove skupne zmage in ki so nato skušali podcenjevati fašistično gibanje pod Mussolinijevim vodstvom. Narod priča: ducejevemu ukazu, pripravljen na smrt v letu, ki sta označevala vse vojne nastope.

Zakon o državljanski disciplini sprejet

Rim, 24. maja. AA. (Stefani). Načrt zakona o državljanski disciplini v vojnem času so sprejeli pristojni organi, t. j. odbor pri senatu in poslanski zbornici in korporacijah.

Grof Ciano v Albaniji

Tirana, 24. maja. AA. Albanska brzjavna agencija poroča, da je grof Ciano prispel iz Tirane v Skader, kjer so mu bile prirejene prisrčne manifestacije. Neprestano je množica vzklikala kralju in cesarju ter Mussoliniju. Grof Ciano je obiskal glavno poslopje državnih oblastev, nakar je bila prirejena velika narodna manifestacija. Pred grofom Ciano je defilirala povorka čez 10.000 kmetov iz skadske okolice, ki so nosili transporte z napisi o veličini dela fašističnega režima v Albaniji. Po končani svečanosti se je Ciano z letalom vrnil v Tirano. V Tirano sta med tem z letalom prispela tudi prosvetni minister Bottai in minister Ricci. Tudi njima so v Tirani priredili svečan. sprejem.

Tirana, 24. maja. br. (Stefani). Italijanski zunanji minister grof Ciano se je danes popoldne iz Drača odpeljal v albanske rudnike železa pri Elbasanu. Spotoma je pregledal gradnjo nove železniške proge iz Drača preko Albanasa proti tem rudnikom. Na poti sta se mu pridružila tudi prosvetni minister Bottai in minister Ricci.

Ko si je ogledal razne rudniške naprave, se je grof Ciano odpeljal v Butrinto. Prosvetni minister Bottai pa je že v prvih popoldanskih urah z letalom zapustil Albanijo in se vrnil v Rim, kjer je proti večeru prisostvoval seji nacionalnega sveta italijanskih akademij. Italijanski zunanji minister bo ostal v Albaniji še jutri. Nato se bo tudi on vrnil v Italijo.

Ob 25-letnici vstopa v svetovno vojno

Rim, 24. maja. AA. (Stefani). Današnji listi naglašajo, da slavi Italija 25letnico vstopa v svetovno vojno. Listi naglašajo, da predstavlja ta datum začetek nacionalne revolucije in izhodno točko novega in velikega razdobja njene zgodovine.

»Popolo di Roma« pravi, da nimajo prav oni, ki vidijo nekako protislovje med vstopom Italije v svetovno vojno leta 1915 in njeno potjo v poznejši in sedanji njeni politiki. List pravi, da so oni, ki vidijo v tem protislovju, v veliki zmoti. Italija je leta 1915 stopila v vojno zaradi tega, ker je morala izvesti svoje narodno edinstvo. Nova fašistična Italija se je rodila v vojni in zmagi. Potem ko so bile določene narodnostne in zemljepisne meje Italije, se je morala država boriti za to, da najde prostor za presežek prebivalstva in da najde vire za preskrbo svoje industrije. V teku te akcije, ki je našla svojo kulminacijo v ustanovitvi imperija, se je znašel italijanski narod pod nelazprosnim in sebično hegemonijo dveh zapadnih demokracij. V tem spopadu se nahaja Italija na strani narodno-socialistične Nemčije, ki jo istotako ženejo življenske potrebe, da se bori za nov red v Evropi, ki bo vpošteval naravne pravice posameznih narodov.

Katoliški list »Italia« piše za 25letnico vstopa Italije v svetovno vojno, da so se razmere danes popolnoma izpremenile in da so postojanka skoraj ravno nasprotna kakor takrat. Mi smo prav tako kakor pred 25 leti prepričani, nadaljuje list, da bo italijanski narod znal priti tja, kamor ga bo poklicala vrhovna korist domovine, da uresniči usodo, ki mu jo je Bog dal.

Diplomatski urednik agencije Stefani piše v zvezi s proslavo 25letnice vstopa Italije v svetovno vojno, da italijanski narod ne more pozabiti, da je v teh 25 letih žel pri svojih bivših zavezniških samo sovražstvo in da so ti imeli namen ovirati razvoj Italije. Problem, ki sedaj nastaja v italijanski politični zavesti, izvira iz teh dolgih in težkih izkušenj.

70-letnica generala Smutsa

Capetown, 24. maja. s. (Reuter). Južnoafriški ministrski predsednik general Smuts praznuje danes 70letnico rojstva. Zvečer bo govoril Smuts po radiu kot uvod v prenos govora kralja Jurija VI.

Zemunska vremenska napoved: Jasno v severni polovici, delno oblačno na jugu. Možnost krajevni neviht in ploh. Porast temperature.

Dotrpela je v 70. letu starosti, previedna s tolažili sv. vere, naša zlata sestra, teta, svakinja, gospa

MARIJA KLAVŽER roj. WARLETZ

K večnemu počitku jo spremimo v nedeljo ob 15. uri iz hiše žalosti v Brežicah štev. 62.

Sv. maša zadušnica bo v ponedeljek ob pol 7. uri v farni cerkvi v Brežicah.

BREŽICE, 24. maja 1940.

Globoko žalujoče rodbine: WARLETZ, LEVAK, DERŽIČ, ter ostalo sorodstvo.

Naši kraji in ljudje

Jutri Danešev praznik

Jutri ob 20. bo Josip Daneš, mojster komične in karakterne igre v našem Talijemskem hramu, s svečano predstavo Gogoljevega »Revizorja« v Operi praznoval 40-letnico svojega umetniškega dela 40 let smeja in razigranosti, vedrine in poleta, žalosti in obupa — zakaj nič na svetu ni drugo drugemu tako blizu kakor radost in obup — se vam ne zdi, da je vse to moglo priversti samo iz dna redke, bogate duše, kakršna pride stvarnici naravi le na svete čase izpod rok? 40 let smeja v teh naših krajih — in povrh smeja v teh naših dneh — to pač ni manj, kakor bi mogli pričakovati, a kaj šele terjati narod od človeka. Zato smo Danešu tako iz srca hvalčili za njegovo življenje in za njegov dar, zato je naše spoštovanje in ljubezen do njega tako brez meja.

A bi moglo biti nebo bolj brezsrčno do koga kot do človeka, ki ga je bilo izbralo in zaznamovalo, da bo naša radost in vedrina ljudem? Prav ko se je pripravljalo, da da odru slovo in se umakne v zavetje — sredi smeja in bučnih aplavzov grenko prisluženje — počitka, prav ko se je približal praznik — ah, še tako velik praznik ne bi mogel izmeriti, kaj šele poplačati te žrtve — sta muka in trud, ki sta se tako dolgo tajila človeškim očem, prišla na obisk, da skalita slavnostno uro. Daneš je legel, na smrt bolan, a natura igralca, vaje, peku in nebesom zreti v obraz, je premagala najhujše, kar bi se moglo zrušiti nanj. Jutri se bomo spet srečali z njim — ne v Hleštakovu, ker mu zdravje še ne dopušča naporov na sceni — a zbrali se bomo, čestitili njegove umetnosti, da prisluhujemo slavi, ki bo toliko lepše in resničnejše, ker ni ostalo brez kapije grenkobe.

A ko bomo Danešu čestitali k jubileju, bomo enako vroče želeli, da si kmalu spet opomore in se vrne na deske, ki brez njega skoraj ne bi moglo živeti.

L. M.

Tine Tabor †

V bližini Tuzle je 21. maja umrl nenadno smrti jurist ljubljanske univerze in rezervni letalski podporočnik Tine Tabor, doma iz Ljubljane. Dopolnil je komaj 23 let. Dne 23. t. m. je mladi vitez našega svobodnega neba krenil na zadnjo pot v ožjo domovino. Izpred bolnišnice v Tuzli se je razvil dolg žalni sprevod. Vsa Tuzla se je ganljivo poslovala od mladega junaka, gotovo nad desetstotico ljudi je bilo pri pogrebu. Toplo se je v imenu tovarišev poslovil od pokojnika tovariš-podporočnik Divljak. Iz mrtvašnice so prinesli krsto njegovi tovariši-oficirji, nato je krenil sprevod proti kolodvoru, kjer so krsto položili v posebni vagon, da ga popelje v Ljubljano, kjer bo pri Sv. Križu našel večni počitek. Na kolodvoru v Tuzli se je od draga pokojnika z domačo besedo poslovil njegov tovariš-poročnik Robinčak, ki je izročil krsto podporočniku Majcnu, da jo povede v objem drage slovenske grude na ljubljanskem pokopališču.

Tine Tabor je bil zgleden mlad inteligent, marljiv pri študiju, junaki pri letalstvu. Kakor je v JNAD Jugoslaviji zapustil kot zvest član in nadvse prikpen tovariš mnogo toplih simpatij, ki mu zagotavljajo najtrajnejši spomin. Tako je tudi v našem letalstvu za njim zavezala vrzel, ki jo mora izpolniti viteška mladina njegovega kova. Tuzla je vedela ceniti njegovo žrtev in je mlademu junaku izkazala poslednje slovo z veliko pieteto. Gotovo bo tako storila tudi rodna Ljubljana. Tine Tabor naj ostane svetel zgled slovenski mladini, ki ji žari pogum v očeh, v srcu pa ljubezen do domovine in do žrtvovanja za njeno svobodo. Krsta z zemskimi ostanki Tine Tabora je prispela včeraj v Ljubljano in bo pogreb danes ob 15. izpred mrliške veže na Vidovdanskem cesti. Vsi pokojnikovi tovariši in vsi starešine JNAD »Jugoslavije« naj izkažejo prezdaj umrlemu junaku poslednjo čast. Zaljubljeni materi in vsemu ostalemu sorodstvu izrekamo odkritosrčno sožalje!

Dolžnost zdravih je, da pomagajo bolnim. Prispevajte vsi za protijetične ustanove.

Silno neurje nad Mariborom

Na raznih krajih je treščilo — Strela prizadela dve družini — Toča je oškodovala nasade

Maribor, 24. maja

Danes ob 12.45 so se nakopičili nad Mariborom temni, gosti oblaki, ki so se pojavili že dopoldne. Zastrli so nebo in sredi bliska in groma se je vtila ploha, da je bilo kakor iz škafe. Naliv je trajal dalje časa, vmes pa je udarjala tudi strela. Udarila je v električne stikalne naprave na Fali in zaradi tega so seveda nastale motnje na električni napeljavi in je bil električni tok za nekaj časa prekinjen. Razen tega je udarila strela v neko hišo v Ulici kraljeviča Marka, kjer je uničila električno napeljavo. Potem je udarila strela tudi v naprave radnarskega transformatorja. Mestni uslužbenci in zasebniki so takoj potem popravili nastalo škodo.

Velik strah sta doživeli rodbini Severjeva in Javorškova v Dobravi, tako zvani Abesiniji pri Tezmem. Tukaj je ob času neurja udarila strela v hišo gostilničarja Severja. V kuhinji so bili domača 16-letna hčerka, mlajši brat in neka deklica. Strela je udarila po anteni in sinila v kuhinjo. Ob udarcu strele se je sesul omet s stropa. 16-letna Severjeva hčerka je bila omamljena, brat in deklica sta padla na tla. Onesveščena se je kmalu zavedala.

Nekoliko huje je bilo pri Javorškovih, ki so sosedje gostilničarja Severja. Skoraj ob istem času je udarila strela skozi streho in dimnik v kuhinjo. Javorškovi stanujejo v hiši posestnika Paka. Ravno ob času neurja je domača gospodinja pripravljala obed na štedilniku. Pri štedilniku je sedel na zaboji 13-letni domači sin Alojzij, na drugem koncu kuhinje pa sta bila njegova brata, od katerih je prvi star 10 let drugi pa 7. Strela je udarila skozi streho, razbila opeko in oplazila 13-letnega Alojzija. S stropa se je vsulo precej ometa. Vse štiri, ki so bili v kuhinji, je vrglo na tla. Alojzij pa je bil omamljen in so ga morali obuditi k zavesti. Nato so ga prepeljali v mariborsko splošno bolnišnico, ker je precej ožgan na glavi in ima tudi lase vse osmojene. Sredi bliska in groma je padala danes tudi prva letošnja toča, ki je bila debela kakor lešnik. Toča je padala v Mariboru, Kamnici, Koskih, Studencih in po drugih okoliških naselbinah, niso pa prizadeti na primer v Pekrah. Seveda se zaradi toče precej oškodovani sadovnjaki in vrtni. Pomladi je kazalo, da bo sadna letina prav dobra, toda najprej dolgotrajno deževje, zdaj pa še toča sta izglede za dobro letino v teh krajih uničila.

Zvezda se pripravlja

Spomenik blagopokojnemu Viteškemu kralju bo delo velikega stila, da bo Ljubljana lahko ponosna nanj

Ljubljana, 24. maja

Naša Zvezda je vsa preorana in izpremenjena. V osrednjem prostoru, kjer bo stal kraljev spomenik, je padlo lepo številno častiljivih kostanjev, stara vremenska hišica, poslopje javnega stranišča, a tudi veliki plinski svetilnik na križišču prejšnjih alej je konec vzel. Ves park je krog in krog ograjen in so se morali stalni obiskovalci — penzionisti začasno umakniti na klopi zunaj ograje.

Počasi razstori obrisi na novo preurejene Zvezde. Aleje bodo poslej tekale prav tako v diagonalah, vendar v povsem izpremenjenih drugim prestavljenih oseh. Na nekaterih krajih bo odpadlo nekaj sveta na račun predvidene razširitve cest. Tako se bo cesta pri Uršulinkah razširila na 16 metrov, spodaj, pri kinu Matici, pa za tri in bo segalo čistiše prav do prve vrste kostanjev v Zvezdi, kjer je zdaj hodnik za pešce. Poslej bo hodnik tekal za kostanji. Iz Tivolija vozijo zdaj lovnati material za ureditev nasadov, prestavljajo kanale in izravnavajo osrednji prostor pred bodočim spomenikom, ki je širok 45 metrov. Na vsaki strani bo urejena zelena, ki bo vrtnarsko oskrbovana in negovana. Odkopali bodo v bližnjih dneh že pozabljeni vodnjak s talno vodo, ki leži na mestu sedanje vodovodnega stebra s pipo. Ta vodnjak je svoje dni z imenitno vodo oskrboval domala vse nekdanje Kapucinsko predmestje. Tudi danes bo lahko

v primeru eventualnega porušanja glavnega vodovoda mnogo koristil.

Temelji za spomenik so zabetonirani in postavljajo betonsko ogrodje štirimetrskega podstavka. Železne mreže ograjajo, ki štrle v višini bodočega podstavka, vzbujajo pozornost številnih gledalcev. Spodaj bo okrog spomenika postavljena plošča, na tej plošči šele prizma. Plošča bo pol metra dvignjena od tal in se bo lahko na njej sedelo. Lik na konju bo visok 6 metrov, na vsaki strani pa bo stal bronast relief, ki bo predstavljal Vojno in Mir. Ves podstavek bo grajen iz bukovčkega granita, nalomljenega blizu rojstnega kraja pok. kralja. Prepeljali ga bodo iz Beograda. Lepo poliran na zunanji strani, bo dalj prekrasno sivkasto-zeleno barvo. Zanimivost posebne vrste bo betonska cev, ki bo izpeljana v notranjosti podstavka. Vanjo se bo iztekala voda, ki se bo nabirala ob dežju v žlebovih na vrhu podstavka ter se skozi cev iztekala v ponikalnico. S tem bo torej odstranjena škodljivost vremenskih nepravil, ki spomenik mažejo in zajedajo. Podobne naprave menda nima še noben spomenik, ne blizu ne daleč.

Kako imponanten bo celotni spomenik, lahko vidimo iz dejstva, da bo potrebno zanj 27 vagonov materiala. Samo figura tehta 8000 kg, ves spomenik pa celih 27.000 kg! V resnici bo Ljubljana lahko ponosna nanj.

Ropar iz Černetove draguljarne prijet

Med drugim je odnesel za blizu 150.000 din damskih in za 80.000 moških ur — Plen je policija našla pri njem

Ljubljana, 24. maja

Drzen roparski napad v juvelirski trgovini Ludvika Černetu v Wolfovi ulici, ki se je zgodil v ponedeljek sredi dneva, je do danes vzbujal živahno zanimanje in mnogotero ugibanj med prebivalstvom. Govorilo se je marsikaj, tako naprimer, da je bil zlikovec najbrž od neke z juga in da je tja doli odnesel plen. Da ga bodo pač težko dobili, ker mra imer najbrž zelo dobre zveze, če ž, itak ni član nemara kakšne dobro organizirane mednarodne tolpe, ki je samo mimogrede malce porogovilo po Ljubljani. Danes se je bliskovito po mestu raznesla nepričakovana vest, da so storila že ulovili in da Ljubljana od zločina naprej sploh ni zapustil V resnici se je posrečilo ljubljanski policiji po komaj nekaj dni trajajočem temeljitnem in vsestranskem zasledovanju do kraja odgonetiti vlom, da zasluži organ, kriminalnega

oddelka za svoje res uspešno in spretno izsleditev vso pohvalo in priznanje.

Takoj po vplomu se je policija pod vodstvom G. Zajdele in Lovrečiča odpravila

Najslavnejši predstavnik francoske filmske umetnosti

JEAN GABIN

v največji in najboljši svoji kreaciji »Le jour se leve«

Velika ljubavna socialna drama. Borba dveh moških za ljubezen in srce ženske, ki jo ljubita oba moža na svoj način...

DANES ob 16., 19. in 21. uri.

Dani se...

Kino Union — tel. 22-21

Kulturni pregled

»Popotnik« in prosvetna vzgoja naroda

Resnost časa in dogodkov zahteva, da se ves naš narod strne v eno samo celoto odločnosti in sloge. Zdi se, da mnogi ne čutijo te potrebe. Pojavljajo se krivi prekri, ki iščejo krivice nemoralne, gospodarstvenega zastojanja, bede in kulturne zaostalosti našega podeželskega in učiteljskega stanu. »Učiteljstvo je zlo za naše ljudstvo in našo deželo«. Po svojevrstnih načelih in pojmi o poštenju naj bi bilo učiteljstvo skupen imenovalec za vse zlo, ki je zaradi splošnega razvoja razmer v Evropi zadelo tudi slovenskega kmeta.

Ti otipljivo krivični in očitno nekulturni napadi na našega učiteljskega ne begajo in ne vznemirjajo. Kljub vsem težavam in nepravilnostim je slovensko učiteljstvo v zadnjem času še poglobilo svoje delo in ga brez hrupa, v tiem naporu energij navezalo na resnične potrebe našega naroda. Eden izmed čokazov dela, razvoja in kulturnih stremilj slovenskega učiteljskega je dvomesečnik »Popotnik«, ki ga izdaja JUTU za svojih 3600 članov. To kvaliteto nogo glasilo naše pedagoške kulture je mnogo več, kakor so običajni »stanovske« listi in časopisi, zato ni namenjen samo učiteljstvu, marveč vsem, ki se resno zanimajo za vzgojno in sploh kulturno vprašanje. Zato je »Popotnik« vreden, da ga čita čim širše kulturno občinstvo izven učiteljskih vrst.

»Popotnik« je nastal pred več ko pol stoletjem iz naših živih kulturnih potreb. Kljubujoč vsem nevednostim časa je po-

gnal iz zdravih korenin na domačih tleh in se v šestdesetih letih svojega razvoja in rasti izpopolnil v resno vodilno pedagoško revijo. Preko popularizacije radikalnega herbarizma osemdesetih let ga je Pavle Flere razvil v glasniko znanstvene pedagogike prve poprevratne dobe, nakar ga je uredniški triumvirat (dr. Zveč, Osterc, Vranc) vodil na barikade slovenskega radikalnega šolsko-reformnega pokreta, a Matija Senkovič zopet v didaktično umirjenje na podlagi demokratičnih pedagoških načel.

Na pragu v 61. letnik ga je novi urednik, šolski nadzornik Ernest Vranc postavil na kompleksni sistem. Prosvetno-šolska vprašanja so v najožji zvezi z obče družbenimi in kulturnimi slovenskimi problemi, zato je prva dvojna številka posvečena naši vaški šoli, ki v zvezi z našo novo notranje politično problematiko doživlja možnost glojbe reforme. V tej številki se kažejo vsi mnogovrstni in zapleteni problemi demokratične ureditve ljudskega šolstva, ki je splošna in obvezna vzgojevalnica in izobraževalna za ves narod, zato ne smejo in ne morejo biti odločne zahteve poindnih slojev, kakor so si to zamislili v svoji resoluciji svetniški kmetijske zbornice. Glede na težke življenjske razmere vaških otrok postaja šolsko vprašanje od dne do dne izrazitejšo socialno vprašanje. Nujno je, da postavimo šolskega otroka v središče narodnega zanimanja, kajti v današnjih razmerah je

vsako vzgojno in izobraževalno delo izredno težko in šolski uspehi postajajo vsak dan bolj problematični. Zakaj? Vprašanje kruha in demokracije ni bilo nikdar tako napeto in potrebno pozitivne rešitve, kakor je danes.

Tretja in četrta številka »Popotnika« je namenjena problemom hribovskih nižje organiziranih šol. Tam žive večinoma siromašni ljudje, ki ljubijo svojo zemljo, čeprav sta glad in bolezen prepošta gosta v njihovih bajah. Skoraj polovica slovenskih učiteljev slušuje po teh »visokih« šolah. Vključeni v ljudsko življenje, daleč od vsakega prometa in svetovnega dogajanja, razumevajo ti učitelji potrebe in težnje ljudstva ter mu skušajo povsod pomagati. Tudi v hribovski in planinske eno, dvo in trirazredne ljudske šole prinaša »Popotnik« sodobne pedagoške izsledke, tisoče se vzgoje najširših narodnih slojev, malih kmetov in kočarjev. Tudi v tej revščini je treba dvigniti speče tvorne sile ter jih pripraviti za krasnejšo in boljše bodočnost, saj ima tudi to zapuščenost ljudstvo pravico, da se v svobodni domovini dvigne kulturno, gospodarsko in socialno.

Mesta, predmestja in večja naselja imajo višje organizirane včasih krasno urejene osemrazredne šole, ki dosežajo ponekod 20 oddelkov. Te naše šole so ponos in višen dokaz visoke splošne izobrazbe Slovencev, zato jih naši bratje z juga s priznanjem občudujejo. Kljub vsemu prizadevanju pa te šole še vedno niso dovolj vključene v mestno, predmestno, industrijsko ali kmečko okolje. Mnoge še s svojimi zakoni, tradicijami, pravili in pravilniki životarijo brez srčne vezi s svojo okolico kot izolirani otoki sredi današnjega razgibanega življenja. Problemom prilagoditve mestnih in sploh višje organiziranih šol je posvečena peta in šesta skup-

na številka »Popotnika«. O stvarnem delu slovenskega učiteljstva za prosvetni in gospodarski napred ek našega naroda najbolj pričujeta sedma in osma številka, ki sta tudi izšli v skupnem zvezku. Ob tu navedenih dejstvih se vsi strueni in demagoški napadi razbijajo v prazen nič. Učiteljstvo je žrtvovalo največ svojih materialnih in moralnih energij za povzdigo najširših narodnih slojev. Rešilo je slovensko kmečko ljudstvo pred analfabetizmom v najširšem pomenu te besede, slovenska ljudska šola je služila vsemu narodu kot osnovni temelj narodne izobrazbe in kulture, zato je naše učiteljstvo upravičeno ponosno na svoje delo. Vedno ga je vodila nezlomljiva vera v svetost njegovega poslanstva, zato nam preglednice razvojnih faz udejstvovanja učiteljskih generacij kaže zavidanja vredne vzpon od »mežnarstva« do sodobnosti ustrezajočega resnega delavca.

Pri teoretskih in praktičnih »celostno« zajetih razpravah se v »Popotniku« udeležujejo predvsem ljudskošolski učitelji sami: Dolgan, Hudales, Jandl, Jurančič, Majhen, Mencej, Ledinek, Kocbek, Kontler, Kolar, Šegula, Vanda. Iz celotne letošnje revije se zrcali preglednost velikih delovnih naporov slovenskega učiteljstva v njegovem najresnejšem stremiljenju, da bi sodelovalo pri graditvi lepše bodočnosti našega naroda. »Popotnik« izhaja brez vsake javne podpore ali subvencije in se vzdržuje samo iz sredstev učiteljske organizacije. Zavednost slovenskega učiteljstva, ki skrbi v obliki kulturnega davka za razvoj in napredek domače pedagoške književnosti, je živ dokaz vztrajnosti, discipline in kulturne orientacije vseh učiteljskih generacij. Ker je učiteljstvo v odvisnosti in povezanosti z družbeno ekonomskimi razmerami, se sočasno z družbo neprestano izpreminja in izpopolnjuje. Družbeni na-

Vest o najdbi zlatnine je policija v interesu nadaljnje preiskave čuvala zase in čez praznik budno stražila, kajti lastnik jo bo vendar danes ali jutri moral dvigniti. Davi ob polosmih je prišel. V veži hiše na Poljanski cesti sta čakala v zasedi dva detektiva. Vstopil je visok možki, ki sta ga takoj spoznala: bil je Kavčič. Planila sta jedro k njemu z naperjenima samokresoma. »Roke kvisku«. Vlomilec se ni prav nič upiral, saj ga je nepričakovano razkrinkanje pošteno zmedlo. Na policiji so ga podrobno preiskali in našli pri njem stotak in strašno pištolo za pse, ki je čisto podobna praveru browningu. S tem neškodljivim orožjem je najbrže ostražil Černetu. Arretiranece svojega zločinskega dejanja ni tajil. Zagovarjal pa se je z brezposelnostjo, ki da je kriva njegove zablode. Zlatnino so našli še vsi, prav tako tudi gotovino 8.000 din. ki jo je pa iz previdnosti spravil pri nekem posestniku v Gunceljah pri St. Vidu.

Storilec Franc Kavčič je rojen leta 1895. v Desnjaku pri Cezančevih v ljutomerskem okraju. Po poklicu je trgovski pomočnik, po vojni pa se je izučil tudi za kuharja in je tudi za ta poklic večkrat iskal zaposlitve. Kavčič je bil že štirikrat kaznovan zaradi raznih deliktov. V večletnem zaporu je imel dosti prilike za izpopolnjevanje v družbi izkušenih razbojnikov Ljubljanske policija ga ni imela v stalnem seznamu, ker se je Kavčič udeleževal le v mariborskem policijskem okrožju od leta 1925. naprej. — Zaplenjeno ukradenko zlatnino so na policiji, lepo razstavljeno in urejeno, še fotografirali. Plen je bil kaj bogat in številčen: 96 zlatih ženskih ur po 1.500 din, 30 zlatih moških ur po 3.000 din in še lepo število zlatih prstanov, zapestnic, verižic, obeskov z dragimi kamni v skupni vrednosti okrog četrtilijona. Vse ukradene stvari z denarjem vred bo dobil G. Černe seveda vrnjene. Kavčiča zdaj zaslišujejo in bodo nemara prišli na dan še kakšni njegovi neodkriti grehi. V nekaj dneh bo izročen sodišču v nadaljnje postopanje, to se pravi, v kazni in pokoro.

Kje bo stala meščanska šola v Litiji? Rešitev naj bo v korist trgu in davkoplačevalcem

Litija, 24. maja

Kje bo stala meščanska šola v Litiji? To je vprašanje, ki je med prebivalstvom naše občine zelo pereče kljub temu, da so naše misli v glavnem osredotočene na zunanje velike dogodke. Posebno pa to vprašanje zanima vse one, ki jim je prečvit meščanske šole v resnici pri srcu ter v enaki meri razvoj in napredok trga.

Kakor je »Jutro« že poročalo, je bil pred kratkim ponoven komisijski ogled za določitev stavbišča. Gospodje občinski odborniki so vodili komisijo po vseh dobrih na levem in desnem bregu Save, le na trg sam so popolnoma pozabili. Tudi so pozabili, da se take stavbe ne gradijo niti ne vsakihi dvostoli. Vse kaže, da zadeve niso dovolj premislili ali pa nimajo razumevanja za stvar. Dalo bi se govoriti celo o pomanjkanju čuta odgovornosti. Zalostno je to, tembolj žalostno, ker se ne moremo otresti vtisa, da se tako gradnja meščanske šole kakor razvoj trga nekeje namenoma zavirata. Edino mogoča smer razvoja trga je od sodišča po litijemskem polju proti Grbinu. Naši predniki so to smer s postavitvijo sodišča in osnovne šole naznačili, toda so pri tem storili veliko napako s tem da su pročelja stavb obrnili od solnca. Če bi postavili na tem mestu poslopje sodišča in osnovne šole s čelom proti vzhodu, bi v teku 35 let, odkar stoji sodišče, danes že stala na litijemskem polju nova solnčna Litija. Sedaj se nudi prilika, da pogreško naših prednikov popravimo, na ta način da postavimo meščansko šolo na parcelo nasproti osnovni šoli. Tako se odpre možnost razvoja trga po litijemskem polju. To je želja občanov in tržanov.

Kamor koli drugim bo postavljeno novo poslopje, bo storjen neodpustljiv greh. Interesi kakega posameznika ali gostilničarja se morajo brezpozgovno podrediti: koristim splošnosti.

Napačno je, da o takih stvareh odločajo ljudje, ki nimajo interesa ne za razvoj meščanske šole niti ne za napredek trga, predvsem pa ne ljudje, ki nimajo name stalno prebivati: v kraju. To zadevo bi morali prepustiti v odločitev tržanom davkoplačevalcem kot prvim interesentom, kajti je vprašanje, kdaj in v katerem stoletju se bo spet nudila prilika že omenjenemu napaku naših prednikov popraviti. Iz napak se učimo. To pravilo bi morali ravno v tem primeru upoštevati gospodje občinski odborniki. Čujemo namreč, da hočejo novo poslopje za meščansko šolo postaviti na dobravi nad Grbinom. To stavbišče je absolutno neprikladno in neuporabno ter ga ravno tako odločno odklanjamo kakor stavbišče na dobravi na levem bregu Save. Gospodje niso prav nič premislili, da na dobravi ni niti dobre pitne vode, niti primerne ceste do parcele, ni kanalizacije za odtok fekalij in kar je glavno, gospodje niso prav nič mislili na davkoplačevalce. Na dlanj je, da bi gradnja na dobravi znatno, da občutno dražja kakor pa na parceli nasproti osnovni šoli. Ta parcela ima vse pogoje za veliko in reprezentativno stavbo in nam je zato nerazumljivo, zakaj jo odklanjajo. Na to vprašanje naj nam možje iz občinskega odbora odgovore, pa bomo na jasnem, kdo je tista coklja, ki zavira zidavo poslopja meščanske šole in z njim razvoj trga.

Franci Lajovic.

Domače vesti

Marsikomu

* Noben jetični brez bolniške postelje! (Gesto protituberk. tedna)

Ob koncu pomenljivega smo tedna in zdaj je čas, prijatelji, da se vprašamo: Mar storili sem dolžnost in se oddolžil po svoji vesti in močeh? —

Mar sem s prispevkom, mene vrednim, vili kanc vere v srca bedna sobratov bolnih, sester siromašnih za rast in zdravje naših korenin, za ohranitev zrelih, a s kaljo v telesih, ki jim, v nemoči zapuščenim, preti predčasno žalostni pogin? —

Povsod so ju srečevali to mladino, ki prva zna, kaj ji je lastno zdravje, vso nasmejan, vedro z listki: »Prosim!«

Vsi trgi, vsa križišča, cest so ju družila pod geslom tedna našega, to zlato mladost, to kleno zrnje z listki: »Prosim!«

In ti si se odkupil z dinarjem, pa listek kakor fant, ki gre z nabora, kot vidno znamenje, da je potrjen, zataknil za klobok ali pripel na prsi.

Prijatelj, nisi se oddolžil ne odkupil, ker si obdarjen z gmočnimi zakladi, a z majhno dušo.

Sree pobaraj, ki ne vara, in to poročiti ti, da si se z vidnim znamenjem potuhnil, skril med one revne, ki so, polno živši dinar,

priznanje za storjeno delo odklonili in strgali pobotnico. —

Sree pobaraj! Ono ti poroče, da si kljub vsem zakladom slabši in nepotrjen, nepriznan.

In če, prijatelj, kri ti šine v lica in sram premaga nobeljeno dušo: dejanje vredno tvoje glave imena in blagostanja naj te poveliča, ker Praznik velikega tedna

ne gre k zatonu še in bo žarel iz dneva v dan, dokler njegovo geslo ne zatemi od srečne izpolnitve! —

Joža Bekš

* Nova revija Jadranske straže. Znana in cenjena je vsebinsko obilna mesečna revija »Jadranska straža«, ki jo že dolga leta izdaja istoimensko društvo. Izvršni odbor JS v Splitu se je letos oddolžil za izdajo še posebne revije, ki naj bi bila po svoji cenenosti dostopna najširšim slojem, da bi ideja našega edinega pomorsko-obrambenega društva zajela ves narod. Tudi nova revija nosi ime »Jadranska straža« in je izbor najboljših in najvažnejših člankov iz treh števk, v uvodu omenjenega mesečnika. Nova revija, katere prva številka je že izšla, bo torej tromesečnik in bo izšla v štirih številkah na leto. Prva številka, ki ima obliko velike osmerke, šteje 40 strani izbranih štiv in slik. Enake bodo naslednje tri številke. Celotni letnik stane 12 din. ki jih je treba plačati v naprej. Izdajatelj je razposlal prvo številko revije na mnoge člane in prijatelje JS, pa jih zdaj vlijudo prosi za takojšnje nakazilo naročnine, odnosno za vrnitev revije, kar pa upa, da se ne bo zgodilo, ker slovenska javnost visoko ceni in upošteva plemenita prizadevanja Jadranske straže.

* Slovenski nečistočelni zobni tehniki bodo razstavili svoja dela na letošnjem velesejmu (od 1. do 10. junija) pod pokroviteljstvom gospoda bana dr. Marka Natlačenca. Društvo zobnih tehnikov za dravsko banovino v Ljubljani priredi o priliki 30letnice svojega obstoja razstavo zobotehničnih del na ljubljanskem velesejmu. Zobni tehniki žele s to razstavo prikazati širši ljudski slojem način izdelave zobnih nadomestil, s katerimi se lahko izpopolni pomanjkljivo zobovje. Na to obče koristno razstavo, katere ogled bo brezplačen in bo prva te vrste v Jugoslaviji in na Balkanu, že danes opozarjamo.

* Enotno dobrodelno društvo naj bi se ustanovilo v Zagrebu. Tako se glasi predlog Društva za olepšanje mesta Zagreba, ki že dalje časa proučuje socialna vprašanja doma in na tujem in je prišlo do prepričanja, da se dajo vsi medsebojno ozko zvezani problemi rešiti edino s pomočjo enotnega nadzorstva in sicer na ta način, da se uvede socialno poverjenstvo za vso banovino Hrvaške. Kakor drugod je tudi na Hrvaškem polno različnih dobrodelnih društev, razen tega morajo posamezni uradi s policijo vred skrbeti za pobiranje revščine, beračenja in prostitucije. Če bi se vsa ta društva in ustanove zedinile, bi nova ustanova gotovo laško pravično skrbela za tiste, ki so pomoči resnično potrebni, razen tega bi živela večjo podporo prebivalstva kakor posamezni dobri. V okviru zamišljenega socialnega poverjenstva naj bi se ustanovilo enotno dobrodelno društvo s centralo v Zagrebu ter s podružnicami v več-

Muzikalna atrakcija v stilu največjih glasbenih filmov »Plešem za tebo«, »Rosario« in »Ljubimca«. Film divnih havajskih melodij in očarljivih plesov.

PREMIERA DANES!

V glavni vlogi: ELEANOR POWELL, kraljica plesov, nepozabno dekletje iz filma »Broadway Melody«.

Prekrasna ljubavna romanca iz čarobnega havajskega otoka ob zvoku havajskih kitar in nežnih ljubavnih pesmi v divni mesečini

HAVAJJSKE NOČI

Film divnih havajskih melodij
Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA, tel. 27-30

Letos najlepši francoski film IZ GUBLJENI RAJ, PARADIS PERDU

FERNAND GRAVEY nepozabni star iz ameriškega filma »Veliki valček«. MARIA PRESSLER — nova Danielle Darieux. Problem »Je li oče v pravu zbog svoje sreče, zrušiti življenje svoji hčerki«. Prekrasna, nepozabna vsebina. Ob 16., 19., 21. uri

PREMIERA DANES V KINO MATICA, tel. 21-24

* Solška vodstva opozarjamo na letošnji pomladanski ljubljanski velesejem, ki bo od 1. do 10. junija. Velesejem je v svojem splošnem delu obsegal vse glavne panoge industrijske proizvodnje, pa tudi domača obrt bo prav lepo zastopana. Posamezne stroke bodo razporejene takole: Strojna in kovinska industrija, fina mehanika, radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava, bicikli, vozovi in sport, poljedelski stroji in orodje, mlinci, lesna industrija, pletarstvo, ščetarstvo, igrače, tekstilna industrija in konfekcija, klobučarstvo, čipkarstvo, usnje in konfekcija, papir in pisarniške potrebščine, kemična industrija, fotografija, elektromedicinski aparati, živilska industrija, stavbarstvo, glasbila, steklo, porcelan, keramika, bižuterija in razne novosti. Posebne razstave bo tvorilo: pohištvo, stanovanjska oprema, avtomobili in motorna koleša, mala obrt. Nadvse delavna ljubljanska Zveza gospodinj bo priredila razstavo »Naša vsakdanja hrana«. Mestna občina Ljubljana priredi razstavo o zaščiti pred napadi iz zraka. Obe ti razstavi sta posebno aktualni. Nekaj povsem novega bo razstava zobne tehnike, kakršne v Jugoslaviji in na Balkanu sploh še ni bilo. V okviru tujekoprometnih razstav bo prikazala Jugoslavija in — prvič pri nas — tudi Bolgarija. Solškim vodstvom priporočamo, da za majniški izlet popelje mladino na ogled ljubljanskega velesejma od 1. do 10. junija.

* Ali se v Tvojo družino, v družino Tvojih sorodnikov ali prijateljev doslej še ni vtihtotala jetika? Zavalji ljubega Boga, če je temu tako, vendar pa ne pozabi, da je usoda nepreračunljiva in da pri svojih sklepih ne izbira. Ako se v protituberkulozno tedno še nisi oddolžil, kupi pri najbližnjem poštenem uradu takoj polno listino za 25 par, zabeleži nanjo račun št. 15-531, naslovi jo na »Protituberkulozno zvezo« v Ljubljani ter nakaži za protituberkulozno borbo primeren znesek. Protituberkulozna zveza je trdno uverjena, da se seznam z imeni premožnih oseb, ki so v protituberkulozno tedno odklanjale nakup nabiranih listkov ali pa prispevale le malenkostne zneske, ne bo povečal in to tem bolj, ker bi bilo to v sramoto slovenski kulturi. — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

* Kaj bo obsegala »Razstava o zaščiti pred napadi iz zraka«? V glavnem bo imela dve skupini, t. j. aktivno obrambo in pasivno obrambo. Aktivna obramba so protiletalski topovi in strojnice, prisljučevalni aparati, reflektorji ter pripadajoči vojni park. Pasivna obramba pa bo imela na-

slednje oddelke: muzejski del in historiat, pouk in propaganda, služba javljanja nevarnosti, služba odkrivanja in uničevanja bojnih strupov, gasilstvo, skupna zaščita in zaklonišča, osebna zaščita, sanitetna služba, kamuflaža. Razstava bo na ljubljanskem velesejmu od 1. do 10. junija. * Zanimivo trgovanje zagrebških mesarjev. Kakor beleži »Juturnji list«, je zadnji čas prišlo do nenavadnega stanja pri prodaji mesa v Zagrebu. Pristojni urad za določanje cen je maksimalne cene posameznih vrst mesa. To se je izvršilo na prošnji mesarjev in po podatkih, s katerimi je urad razpolagal. Zagrebški mesarji so pa te dni začeli prodajati svojino ceneje kakor jim to dopuščajo maksimalne cene, in to je zadostno poučno. Pokazalo se je namreč, da so maksimalne cene v Zagrebu previsoke in da so mesarji sami uvideli, da morajo meso prodajati ceneje, kakor bi to mogli in smeli. Podobnih primerov je več tudi pri prodaji živil, katerih cene so maksimalne. Ti primeri dokazujejo, da bo treba v Zagrebu čimprej revidirati vse živilske cene.

* Novi grobovi. V Kranju je umrl g. Stanislav Poljak, tovarnar, veleposelstnik in rez. peš. poročnik. Ugodnega pokojnika bodo danes ob pol 17. pokopali v Trzinu. — V Mostah je umrl g. Franc Matičič, sprevodnik cestne železnice v pokopju. Pogreb bo jutri ob 17. s Poljske poti 37. — V Ljubljani je umrla gospa Marija Galjotova, delavka tobačne tovarne v pokopju. Zadnji pot bo nastopila jutri ob 15. iz mrtvašnice na Vidovdanjski cesti. — Pokojnik blag spomin, žalujočim naše iskrene sožalje!

* 50 sarajevskih trgovcev kaznovanih. V zvezi z uredbo o pobujanju draginje so pristojna oblastva v Sarajevu pregledala vse sarajevske trgovine. Ugotovila so, da 50 sarajevskih trgovcev ni vidno objavljalo živilskih cen, s čimer so se pregrešili zoper predpise uredbe o pobujanju draginje. Proti njim je bil takoj uveden kazenski postopek in bodo kaznovani z globo kakor tudi z zaporom, ki se izpremeni v denarno kazen.

* Društvo slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani je na svojem zadnjem običnem zboru izvolilo bana g. dr. Natlačenca za svojega častnega člana v priznanje za podporo, ki jo on in banovina izkazuje slovenski likovni umetnosti. Diplomsko častnega članstva sta v imenu društva večer izročila g. banu predsednik g. Saša Šantel in tajnik g. Mirko Šubič. Ban se jima je zahvalil ter jima zagotovil, da bo sta tako banovina kakor on osebno tudi v bodoče podpirala slovensko likovno umetnost in njene predstavitelje.

* Babjeveren župan. Vremec beleži: Pred nekaj dnevi je poslal neki kmetovalec iz vasi blizu Rume hlapca s konjem in plugom na njivo orat. Preden je minila ura, se je hlapec vrnil. Brez konjev. In je potožil gospodarja: »Komaj sem prišel orati, je že prišel občinski redar in mi zapovedal, naj ne orjem. Nato je odvedel konje na občino.« Kmet je se nato podal na občino, da vidi, za kaj gre. In tam so mu vso reč zanimivo pojasnili: Lani 16. maja, na dan sv. Janeza Nepomuka, je posevke pobila toča. Župan je pobožen in babjeveren mož, pa je zapovedal, naj v bodoče na dan 16. maja nihče v tej občini ne orje, da ne bi spet vsega pobila toča. Kmet je po tem pojasnilu sedel na voz in pognal v Rumo, kjer je s pomočjo advokata vložil tožbo zoper babjevernega župana, ki ne dopušta oranja v območju svoje občine na god sv. Janeza Nepomuka.

* Obup mlade Slovenke v Zagrebu. V Draškovičevi ulici 23. v Zagrebu se je zastrupila v svoji sobici gospodinjska pomočnica Javornikova, stara 24 let in doma iz Slovenije. Zapustila je pismo, v katerem pa ne navaja vzrokov svojega obupa in pravi samo: »Za mene življenje nima več smisla...«

* Smrt neznanke pod vlakom. Na Tellovo popoldne je tovorni vlak pri Harambaševici ulici v Zagrebu povozil neznan 50-letno žensko in jo močno razmesaril. Nezvestno so prepejali na kirurško kliniko, kjer je kmalu nato izdihnila. Njene istovetnosti še niso ugotovili.

* Razbojnika sta napadla avtomobil zagrebškega industrijca. Drzen napad cestnih razbojnikov je doživel zagrebški industrijec Emil Bachmann pred lesenim mestom, ki drži čez kanal Crnajo, nedaleč od živalske vasi Gaje. Razbojnika sta položila čez most deblo. Ko je industrijec Bachmann moral ustaviti avto, v katerem je bila še njegova soproga z 9-letno hčerko in je skušal odstraniti deblo, sta dva maskirana razbojnika skočila iz zasede prvi s puško, drugi s samokresom. Zahtevala sta denar. Bachmann jima je izročil 650 din. kolikor je imel pri sebi. Razbojnika pa sta se odločila za večjo plen in sta vršila telesno preiskavo. Sredi preiskave pa je industrijčeva soproga pritisnila na električno sireno avtomobila in ko je začela sirena pretresljivo tuliti, sta se razbojnika tako prestrašila, da sta jadrno pobegnila v gozd, kakor je Bachmann odstranil oviro in z vso silo zdirjal dalje po cesti.

* Goljufije in beg blivšega svečenika. Bivši pravoslavni duhovnik Hranislav Tomić je izvršil v Beogradu vrsto sleparij. Zato je bil obsojen do beogradskega okrožnega sodišča. Ko so ga izpustili, so mu postala tla v Beogradu prevročna, pa se je podal v Kruševac. Dobro je poznal ondote razmere in se je začel domačim kmetom predstavljati kot politik, ki želi reševati siromašne ljudi pred posledicami slabe politike brezvestnih oduhovov. Ustanovil je »Jugoslovansko gospodarsko združenje za kredit, nabave in proizvodnje« in je s tega se postavil za ravnatelja. Zbiral je deleže in izvršil vrsto novih sleparij. Te dni so ga v Kruševcu zaprli. Vrata so zaklenili z dvema ključavnicama in poleg paznika je bil na stražo po-

stavljen še orožnik. Toda Hranislav Tomić je bil za vrati vedno na preži. V noči med 22. in 23. majem je izkoristil priliko, ko sta zasmrčala paznik in orožnik, da se je izbil iz zapora, skočil preko visokega zidu na dvorišče in pobegnil bogve kam. Povzročil je mnogo strahu po Kruševcu, kjer je že nekaj časa pretil, da bo smrtno obračunal z nekaterimi nasprotniki, čim pride iz zapora.

* Zaradi psa je v vilami ubil strica. V mirni vasi Višnjici nedaleč od Beograda je zavladoval v četrtke dopoldne velikansko razburjenje. Mladi kmetovalec Sreten Janković je v vilami prebodel svojega 60-letnega strica Kosta Jankovića. vzrok uboja pa je bil v tem, ker je stari Kosta z nogo brcnil Sretenovega psa. Sreten je bil zadnje čase na orožni vaji v Zemunu in je prišel na kratek dopust, ker so imeli v Višnjici žeganje. Nekoliko se je napil in ko je zvedel, da je stric brcnil njegovega psa, je planil za stricem z vilami in ga na mestu usmrtil. Nato se je sam javil vojni enotici v Zemunu, kjer služi večbo, in mu bo sodilo vojaško sodišče.

* Gasilska četa pri Sv. Križu nad Jese-nicami sporoča, da je njena prireditev z blagoslovitvijo gasilskega doma in nove motorne brigade v nedeljo 26. t. m. obla-stveno dovoljena.

Iz Ljubliane

u— Gostovanje Mihajla Markovića, nestorja zagrebškega Narodnega gledališča ob 40letnici našega nestorja Daneša, bo dalo predstaviti »Revizorja« še poseben podarek. Marković, upokojeni član zagrebške drame, je v toku let že večkrat gostoval na našem odru. Slučaj hoče, da bo igral vlogo poglavarja, s katero je dosegel pred dvajsetimi leti pri nas velik uspeh, saj je še danes po najrazličnejših drugih vlogah njegova najbolj dognana in najljubša. Živiljsko pristno podaja pretkanega, goljufivega, a končno opeharjenega mogočnika, ki ga je naštetiral v režiji znanega ruskega režiserja Ozorovskega. Marković je gostoval pri nas v vlogi Hasan-aga v Ogrizovićev »Hasanaginica« in v Nušićevem »Dr-juc«. Ta nadvse popularni igralec je bil dolga leta predsednik Zdrženja gledaliških igralcev, za katero ima velike zaslu-gue. Kot igralec si je stekel mnogo umetniških uspehov in nenavado priljubljenost ter splošno priznanje tudi na najvišjih mestih, o čemer priča več domačih in inozemskih odlikovanj. Marković bo prav ljub in dobrodošel gost pri našem domačem prazniku.

MOSKE SRAJCE PO MERI

Alojzij Potrat — prej
JOS. KUNC & Co.
Ljubljana, Miklošičeva cesta 32.

u— Prepovedano točenje alkoholnih pi-jace ob vpoklicu vojaških obveznikov na orožne vaje. Zaradi ohranitve miru in reda je strogo prepovedano točenje alkoholnih pi-jace in vsakršno oddajanje vsem na orožne vaje poklicanim vojaškim obveznikom in njih spremljevalcem, bodisi v javnih lokalih ali pa tudi pri zasebnikih. Alko-holne pi-jace, ki bi jih nosili vpoklicani vo-jaske obvezniki ali njih spremljevalci se-boj, jim bodo odvzete. Prekrški se nare-dbe se kaznujejo z denarno kaznijo od 10 do 1000 din ali pa z zaporom od 1 do 20 dni. Prepoved velja še za danes in jutri, to-rej 25. in 26. majnika, ter še posebno opo-zarjamo na vaje poklicane vojaške ob-veznike, da od tistega trenutka, ko dobe poziv na orožne vaje, spadajo pod vojaško disciplino.

V NEDELJO 26. t. m. OB 16. URI

javni telovadni nastop Ljubljanskega Sokola

z izbranim sporedom, na letnem telovadšču v Tiivolju. V primeru slabega vremena bo nastop 2. junija. Predprodaja vstopnic v pisarni Ljubljanskega Sokola v Narodnem domu.

Naknadni pregled motornih vozil.

Po odluku kr. banske uprave v Ljubljani in po pravilniku ministrstva notranjih del bo naknadni komisijiski pregled motornih vozil, ki služijo zasebnemu ali javnemu prometu potniških avtomobilov, motociklov, avtobusov in avtomotokijev, ki v tem letu še niso bili uradno pregledani in odobreni za javni promet. Pregled bo v četrtak, 30. maja, ob 8. do 10. ure v Ljubljani na Bregu št. 20. dohod z Novega trga. Ker se sme obratovati samo z onimi motornimi vozili, ki so letos že odobrena za promet in opremljena z evidenčnimi tablicami za leto 1940, bo zamudnike zadela občutna kazen. Na to opozarja uprava policije v Ljubljani prizadele lastnike motornih vozil.

LEPO DARILO za dijaka ali vojaka:

smo izpopolnili z 1 šivalnim priborom z ogledalom in poleg tega dobite še:

- 1 kom toaletne mila;
- 1 aparat za britje,
- 1 čopič za britje,
- 10 britvic,
- 1 milo za britje,
- 1 zobno ščetko,
- 1 zobno pasto,
- 1 steklenico kolonske vode,

vse to za Din 30.— ako želite, da Vam pošljemo po pošti, vplačate gornji znesek plus din 4.— za priporočnino na ček. rač. 13285 ali v znakmah na naslov:

Foto Tourist — Lojze Šmuc, LJUBLJANA, Aleksandrova cesta 8

FOTOKOPIJE POVEČAVE

HITRO, ČISTO, POCENI V DROGERIJAH

EMONA IV. KANC LJUBLJANA

ZALOGA FOTOMANUFAKTURE NEBOTIČNIK

* Z ljubljanske univerze. Na predlog prosvetnega ministra in z ukazom kr. namestnikov so postavljeni na univerzi kra-lja Aleksandra v Ljubljani: dr. Boris Fur-lan za rednega profesorja na pravni fa-kulteti II./2., dr. Alojzij Odar za rednega profesorja na bogoslovni fakulteti II./2., inž. Feliks Lobe in dr. Salvislav Jenčič pa za redna profesorja tehniške fakultete II./2.

* Pedesetletnica pravnškega društva v Beogradu. Juristi beogradske univerze bodo danes v dvorani pravne fakultete proslavili 50letnico ustanovitve študent-skega pravnškega društva, ki je eno iz-med najstarejših združenj v Jugoslaviji ter je mnogo pripomoglo k napredku pravnih študijev. Večina današnjih pro-fesorjev beogradske pravne fakultete je izšla iz tega društva.

Bodoče matere morajo paziti, da se izognejo vsaki lenivi prebavi, posebno zaprtju z uporabo naravne »Franz-Josef-ove« grenke vode. »Franz-Josefova« voda se lahko zavziva in učinkuje že po kratkem času brez neprijetnih pojavov. Ogl. reg. S. br. 30474/35.

ljubljanske drame, delujejo vsaj že deset let na njenem odru. Če vzamemo, da večina občinstva, ki se je v svoji nevednosti in gledališki nevednosti ogrevalo za Rogozovega Hamleta, obiskuje tudi že deset let našo dramo, tedaj se vsiljuje logični sklep, da je umetniško-vzgojni vpliv do-mačih igralcev minimalen. Čut za razloče-vanje vrednot igralske umetnosti je prav kakor boja milost dan samo nekaterim. Da ni med njimi — v očeh avtorjev navedenih sestavkov — »dnevna kritika«, ki je s publiko vred »hvalisala« Rogozo-vega Hamleta, se razume ob sebi. Med kritiki in kandidati za kritike, ki se vedno delajo, kakor da so največji adepti, velja že od nekdaj znano pravilo: »Ote tui, que je m' y mette.«

G. Rogoz se je med tem deset let udeje-stvoval v Pragi, enem največjih gledališ-kih središč srednje Evrope. Je član an-sambla, ki ga uvrščajo čehi če ne na prvo, pa vsaj na eno prvih mest. Ne trdimo, da zavzema G. Rogoz v tem ansamblu naj-dolžnejše mesto. Toda biti tujeroden človek in ostati celo desetletje član ansambla, v katerem ima tudi umetniška selekcija ne-ko besedo, pomeni že samo po sebi, da se je G. Rogoz uveljavil z nekimi umetniški-mi kvaliteta. Pri tem niti ni upošteva-mo njegovih uspešnih nastopov v filmu. Z druge strani smo sami opazili, da so mno-gе odrske stvaritve G. Rogoze dosegle lepo priznanje vodilne praške kritike, katere sposobnost brčzas ne zaostaja za sposob-nostjo najspodobnejših gledaliških adeptov v slovenskih Atenah.

G. Rogoz se je moral sedaj vrniti v Pra-go s spricvalom, da je prav za prav gle-dališki rutiner. S tem »slovesom« je šel nekoč iz Ljubljane in nesrečni čeh ga ni-šo celo desetletje spoznali in razkrinkali, kakor so ga v nekaj dneh vno in stari ljub-ljanski gledališki detektivji. Le-ti imajo po-sebna, matematično natančna merila za razločevanje »rutine« in »doživljanja«. Prav zaradi tega ni pri nas sploh nobene-

Sokolstvo za narodno obrambo

Vsemu članstvu in naraščaju ljubljanskih sokolskih društev

Bratje! Sestre! Akcijo naše pripravljenosti za obrambo naših pravic, ki smo jo prepričevalno dokazali na nedavnem našem zboru, moramo nujno nadaljevati in poglobiti. To nam narekuje resnost današnjih dni, je pa tudi v smislu in v duhu poslanice našega vrhovnega vodstva Saveza SKJ.

Kot drugo važno in neodložljivo dejanje v nizu ukrepov za našo pripravljenost in s tem za našo varnost moramo izvršiti nemudoma naslednje:

1. Vse članstvo in ves naraščaj, ki niso vojaški obvezniki, se mora zgla-siti v pisarni svojih društev, kjer bodo prejeli nadaljnja navodila v duhu so-kolske pripravljenosti.

2. Vsak član, vsaka članica, vsak naš naraščajnik in sleherna naraščajni-ca morajo imeti predpisano sokolsko legitimacijo: kdor jo pa že ima, jo mora dati uveriti pri svojem društvu, sicer postane neveljavna.

Glede dneva in časa pričakujte posebnih navodil od svojih društev. Zdravo!

Meddruštveni odbor ljubljanskih sokolskih društev.

ga rutinerja; vse je samo doživljanje. Hvala bogu: pri nas je taka popolnost, da ni več mogoče postaviti niti pike na i. Ali imajo članki v slovo G. Rogozu kakšno zvezo s tistimi pismi, ki so jih pre-jeli nekateri in ki so takoj v začetku in-tonirala staro popevko o rutini in rutinerju, tega ne vemo. Ne moramo se tudi spu-ščati v preiranje o »rutini« in »doživlja-nju«, ker nimamo za to tistih matematič-nih natančnih meril, kakor jih imajo razni adepti. Ugotovili smo samo, da ljubljanske kljke niti v teh casih ne marajo spremeniti svojih manir in svojega tona. G. Rogoz ima eno izkušnjo več.

Zapiski

Češki glas o slovenski poeziji. V praškem dnevniku »České slovo« z dne 19. t. m. je izšla ocena antologije slovenske lirike v češkem prevodu, ki smo jo pred ne-kaj dnevi obširneje prikazali v okviru na-še rubrike. Oceno je spisal znani lite-rarni znanstvenik in kritik prof. Bohumil Mathesius. V svojem članku izreka priznanje organizatorju češko-slovenskih kulturnih stikov dr. Otonu Berkopcu in pesniku Josefu Horu. O slovenski liriki pravi, da razodeva poleg evropskih vplivov tudi originalne korenine, ki so v velikem delu ljudskega in popevkarškega značja in ki iz njih poganja slovenska lirika. Ma-lo, zelo malo radosti, pa tudi mignega na-strojenja je v teh verzih. Uporni, udarni ton kakšnega Golie, Klopčiča, Jarca in Gradnika vpliva osvežujoče in kaže prelom v novo doživljanje sveta, prelom, glede ka-tere-ga bi bilo prav, če bi slovenska poezija še razširila. Drugi izraziti znak na-še poezije, kakor ga opaža češki kritik, je poleg tragične atmosfere nje jednatost, dalje nekaka treznost v besedah in čvrsta zakoreninjenost v domači tradiciji. Glede forme sodi Mathesius, da razodeva še naj-manj pridobitev in meni, da bi utegnili polje svobodnega verza z mnogimi svojimi prednostmi odkriti slovenski poeziji marsi-

kaj novega. Češki kritik se tudi pohvalno izreka o prevodih, ki jih je delno primerjal z izvirnikom in ki stojijo tudi z zrelis-ča češkega pesniškega jezika na lepi vi-sini. Tako smemo tudi po tem važnem kri-tičnem glasu sklepati, da Berkepec-Horova antologija slovenske lirike lepo predstavlja našo literaturo v češkem kulturnem svetu.

Pred zaključnem razstave Elde Piščan-čeve v Galeriji Obesnele. V nedeljo, 26. t. m. se bo v galeriji Obesnele na Gosposvet-ski cesti zaključila razstava umetniških del slikarice Elde Piščančeve. Opozarjamo cne, ki si še niso ogledali te prve kolektiv-ne razstave nadarjene umetnice, da vsaj jutri obiščejo Obesnelevo galerijo, kamor je vstop prost. Razstava je odprta dnevno od 8. do 12. ure in od 14. do 19. ure.

Mauriacov »Asmodej« na čitalniškem odru v Kranju. Prejeli smo poročilo, iz ka-tere-ga posnemamo: Ljubljanska drama je gostovala te dni z Mauriacovim »Asmode-jem« na čitalniškem odru v Kranju. Reži-ser g. Milan Skrbinšek je ob tej pril-i-ki igral namesto odsotnega g. Lipaha vlo-go župnika, Firmin g. Presetnika je odpa-cel, slugo pa je igral g. Bratina. Ostala zasedba je bila kakor v Ljubljani. Reži-ser Skrbinšek je posvetil temu delu, kar opa-zamo tudi sicer pri vseh njegovih režijah, vse svoje znanje, vse ljubezen pa tudi mnogo truda. Odtod tudi velik uspeh nje-gove režije. Čudim se samo, da je g. Jan v vseh prizorih zamenjaval angleško ležer-nost z robatostjo, ki je bila ponekod celo pretirana. Ta ponavljajoča se hiba je mo-tila intimnost celotnega ozračja, da ne omenjam zunanje motnje, ki je prihajala iz telovadnice v Sokolskem domu in ki bi bila lahko izostala. Vsi ostali sodelujoči, zlasti ga. Šaričeva, ga. Simičeva, in ga. Gabrijevčeva, g. Sever in drugi so bili odlični. Želeli bi bilo, da bi Kranjska čitalnica po tem nedvomnem uspehu ljub-ljanskih igralcev sklenila z ljubljansko dramo serijo rednih gostovanj. — Vd.

Obe vrsti sta
enako dobri

Chlorodont-zobna pasta

peneca ali ne peneca se

Uspeh je vedno enak:
lepi, beli zobje

u— Akademski protituberkulozni liga. Včeraj popoldne je bil na ljubljanski univerzi občni zbor akademski protituberkulozne lige. Predsedniško poročilo je podal jurist Pavličič, ki je ugotovil razne nevedne zadeve z ligninimi dolžniki in nerednosti pri vseh dosedanjih blaginjah. Po skopih poročilih ostalih funkcionarjev je občni zbor razrešil ves odbor razen blaginjskega. Predlagana je bila lista novega odbora, na kar je bil zaključen eden najkrajših občnih zborov. Ko to objavljamo, se čudimo nezanimanju akademski mladine za protituberkulozno ligo. Res se je letos po zaslugi predsednika pokazal napredek, da se je mogel sestaviti odbor iz navzočih akademikov, kar druga leta ni bilo mogoče, vendar daje pičla udeležba naši akademski mladini slabo spravevalo. Zlastno je, da se za občni zbor zanima vedno le peščica pripadnikov ene skupine na univerzi, medtem ko bi se prav tu našlo najlepše polje skupnega dela. Po vsem dosedanjem delu se vprašamo, ali ne bi bilo bolje, da se akademski PTL priključi Univerzitetnemu zdravstvenemu fondu?

u— Opzorišilo dijakom. V Ljubljano pristojni dijaški rojstni letnik 1913. do 1919, ki so bili usposobljeni za vojaško službo, a doslej iz kakršnih koli razlogov še niso bili pozvani v kadrovo službo, se pozivajo, da se najkasneje do ponedeljka t. j. 27. maja t. l. zglase v mestnem vojaškem uradu na Ambrozevevi trgu št. 7/I. S seboj naj prinesejo dokazila o končanih študijah. Odsotne naj zglase svoji.

u— Koncert pevke Ksenije Kušjeve zasluzi v vsakem pogledu naše popolno zanimanje. Na tem koncertu bomo spoznali mlado, slovensko koncertno pevko, ki se je posvetila koloraturni stroki. Njen spored je izredno bogat ter obsega dela iz klasične in sodobne pevske literature pa tudi operne. Na koncertu bosta sodelovala še pianist Pavel Slivc in klarinetist Milutin Raubar. Koncert bo v ponedeljek ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani. Vstopnice in spored v knjigarni Glasbene Matice. (—)

u— Rdeči križ v Ljubljani vabi one, ki bi hoteli prostovoljno prevzeti razna pomožna dela v bolnicah in zavodih Rdečega križa v primeru vojne, da se prijavijo takoj v pisarni na Gosposvetski cesti št. 2/II. dopoldne med 9. in 12. uro ali popoldne od 16. do 19. ure. V poštev pridejo predvsem kuharice, perice, šoferji in mehaniki. Ponovno naj se zgledajo tudi oni, ki so se lani že zglasili in se vzdržujejo svojo prijavo. Od moških naj se oglašijo le taki, ki niso vojni obvezniki. — Dravski banovinski odbor Rdečega križa.

u— Mezdno gibanje stavbnih delavcev. Včeraj zjutraj so stopili v stavko stavbnih delavci, zaposleni v Ljubljani in okolici. Izdali so proglas, ki razlaga njihovo odločitev, da gredo po brezposelnih poizkusih, doseči sedanjem draginjskim razmeram odgovarjajoče zvišanje zaslužkov, v stavkovni pokret. Nikdo ne more trditi, da je bila zahteva po enem dinarju meznega povška na eno uro zaslužka previsoka. Ta zahteva ne znaša niti polovice tega, kar je delavstvu vzela sedanja draginja. In celo od te zahteve so strokovne organizacije popustile v pričakovanju, da bo končno le mogoče sporazum. Toda vsa pričakovanja so bila zaman. Zato stavbinsko delavstvo sprejema borbo in prevzema nase vso odgovornost zanjo, da jo bo vodilo dosledno in disciplinirano. Proglas so podpisale vse štiri delavske strokovne organizacije: Savez gradjevinskih radnika Jugoslavije, Narodna strokovna zveza, Jugoslovanska strokovna zveza in Zveza združenih delavcev.

u— Pošta išče prostore. Poštna direkcija poziva vse interese, ki imajo primerne, zračne svetle in suhe prostore in jih želijo oddati za III. ter t. t. sekcijo v Ljubljani v najem, da se zgledajo pri ekonomnem odseku direkcije ptt., kjer dobe pogoje v pogled. Prostori morajo biti po možnosti v bližini glavne pošte. Interesenti naj izročijo ponudbe, v katerih naj navedejo zahtevano najemnino, pri ekonomnem odseku direkcije najkasneje do 25. junija do 11. ure dopoldne. Ponudbe morajo biti kolkovane s kolkom za 10 din.

u— Vsi napredni starešine naj se blagovolijo danes ob 15. udeležiti pogreba pokojnega člana JNAD »Jugoslavije« g. Tineta Tabora.

u— JNAD »Jugoslavije«. Javljamo vsemu članstvu žalostno vest, da je nenadno preminul naš tovariš Tine Tabor, rezervni letalski podporočnik. Pogreb bo danes ob 15. Zbirališče ob 14.45 v parku pred Taborom. Udeležba je za vse člane in članice obvezna. Pogreba se udeležimo z društvenimi travki.

u— Direkcija sum ima sedaj številko telefona 34-66.

u— Starokatolikom. Jutri v Ljubljani ne bo starokatoliške sv. maše, ker imajo vsi duhovniki svojo redno, letno sinodo v Zagrebu. Zaradi tega tudi na Jesenicah ne bo službe bože.

u— Jutri vozi izven voznega reda Vrhovčev avtobus v Horjul in št. Jošt z odhodom iz Borštnikovega trga ob 8. uri. (—)

u— Zbirke Narodnega muzeja bodo počeni s 26. majem t. l. dalje otvorene za splošen brezplačen ogled vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne.

u— Pogrebni dežnik. O priliki pogreba dne 21. maja popoldne je bil pomotoma vzeti iz tujeje avtomobila znak DKW pred pokopališčem pri Sv. Križu moški dežnik. Lastnik ga dobi pri V. Bučarju, Miklošičeva cesta 22b/II.

u— Mestno zdravniško službo ima danes od 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj g. dr. Gvido Debeljak, Tyrševa 62, telefon 27-29.

u— Jutri s Putnikom na Kurešček. Prijava danes. (—)

u— Vlak ga je butnil. Včeraj so pripeljali na kirurški oddelek 47letnega Kristjana Lesjaka, slugo iz gramozne jame. Ko je šel v siški železniški prelaz, ga je dohitel vlak in ga butnil v stran, da je dobil nerodne poškodbe, ki pa na srečo niso težjega značaja.

Iz Celja

u— V kraljestvu palčkov. Ženski krožek društva Jadran-Nanos iz Maribora je priredil na Telovo popoldne v celjskem gledališču materinsko proslavo z uprizoritvijo Ribič-Gerbove mladinske spevoigre »V kraljestvu palčkov«. Po zelo ljubki deklaraciji male deklice se je pričela predstava v temeljiti in učinkoviti režiji

g. Milana Pertota. Vloge so bile dobro nastudirane in zelo posrečeno podane. Zlasti so ugajali dvorni norec, kralj palčkov in kraljica vil. Zbor palčkov se je krepko uveljavil. Tudi ples vil je močno ugajal. Pevske točke so bile podane eksaktno. Predstava je bila razmeroma dobro obiskana, zlasti mnogo je bilo otrok. Mariborski gostje zaslužijo vso pohvalo za lepi užitek, ki so ga nudili. — R. P.

u— Emanuel Zelinka izpuščen na svobodo. Emanuel Zelinka, prokurist kemice tovarne v Hrastniku, ki je 15. aprila pred tovarniško pisarno v Hrastniku ustrelil brezposelnega delavca Viljema Gačnika, je prošil okrogno sodišče v Celju, da bi ga izpustilo iz preiskovalnega zaporu. In je ponudil 30.000 din kavcije. Okrogno sodišče je prošnjo odklonilo. Sedaj pa je bil Zelinka na odredbo apelacijskega sodišča izpuščen iz preiskovalnega zaporu. Razprava proti Zelinki bi morala biti v torek 28. t. m. na okrognem sodišču v Celju, a so jo preložili.

u— Začasna ukinitelj prevozov z reševalnimi avtomobili. Reševalna postaja v Celju javlja, da zaenkrat ne prevaža več bolnikov, ker so njena vozila pokvarjena.

u— Za poučni izlet v Kozje, Podšredno in Krapišne toplice v nedeljo 26. t. m. je na razpolago še nekaj mest v avtobusu. Prijave sprejema še danes drogerija »Sanitas« v Celju.

u— Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel jutri zdravnik dr. Drago Mušič na Cankarjevi cesti.

Iz Maribora

u— Gledališče Mladega rodu je organiziralo gostovanje Pavlihovega odra iz Ljubljane, ki je znan po uspešnih nastopih v radiu. Ročne lutke, ki jih vodi prof. g. Kuret, nam bo pokazale nekaj najuspešnejših igrakakor: »Pavliha se predstavi«, »Kaznovana trdosrčnost« in za zaključek »Strupena klobasa«. Edina predstava bo to nedeljo ob pol 11. uri v veliki dvorani Narodnega doma. Namenjena je deci nižje stopnje od 4. leta dalje.

u— Zadnja pot inž. Zlatka Najžerja. Ob ogromni udeležbi pogrebcev je bil v četrtek popoldne na pokopnem pokopališču pogreb tragično umrlega inž. Zlatka Najžerja. Izredno številno spremstvo je pokazalo, kolikih simpatij je bil deležen pokojnik v vseh slojih mariborskega prebivalstva. Pri pogrebu je igrala žalna koračnica železničarska godba.

u— Doslej najboljša razstava mariborskih likovnih umetnikov, ki je bila otvorjena v okviru III. Umetnostnega tedna v Mariboru, bo odprta še danes. Kulturnemu občinstvu se priporoča, da si ogleda razstavo v Sokolskem domu.

u— Iz magistratne službe. Šef mestnega tržnega nadzorstva inž. Martin Večerjavič, ki je vršil doslej svojo službo kot dnevničar, je sedaj nastavljen po službeni pragmatiki.

u— 10.000 dinarjev je dosegla nabiralna akcija v okviru Protituberkuloznega tedna po ulicah. Telovska zbirka je prinesla 2800 din. Marljivo so sodelovali dijaki ter dijakinja II. dekle in I. ter II. deške meščanske šole in še nekaj pridne dece iz drugih šol. PTL liga se za sodelovanje iskreno zahvaljuje še g. prof. Finku, S. Rodeču, J. Levstikovi, E. Kosijevi, ravnatelju P. Modicu, ravnatelju dr. Sušniku, prof. Miocinu, prof. Arku in gđ. J. Cerinškovi.

u— Hramovsko slavo so včeraj slovesno praznovali mariborski pravoslavni verniki v pravoslavni kapeli sv. Cirila in Metoda v meljski vojašnici. Slovesni službi božji so prisostvovali poleg vernikov tudi predstavniki oblasti ter uradov. Polnoštevilo so bili zbrani pri lepi cerkveni slovesnosti oficirji mariborske garnizije.

u— Avtomobilski in avtobusni promet po novi pohorski avtomobilski cesti. Z izgradnjo nove pohorske ceste do Sv. Ane je mogoče dospeti z avtomobilom do vseh planinskih postojank na vzhodnem in srednjem Pohorju do Pohorskega doma, Mariborske koč, Poštarskega doma, Sokolskega planinskega doma in Ruške koč. Za prevoz s takšnim so določene sledeče maksimalne cene: Maribor—Poštarski dom 180 din, Maribor—Ledinikova žaga 200 din, Maribor—Pohorski dom 220 din, Maribor—Mariborska koč 220 din, Maribor—Sv. Ane (Ruška koč) 300 din. Iz Hoč veljajo sledeče maksimalne cene: do Poštarskega doma 130 din, do Ledinikove žage 130 din, do Pohorskega doma 150 din, do Mariborske koč 150 din, do Ruške koč 230 din. V času turistične sezone od 15. maja do 15. septembra je redni avtobusni promet iz Maribora na Pohorje do Ruške koč. Avtobus odhaja ob 6.30 vsako nedeljo in praznik, vrača se ob 17.30. Do Pohorskega doma tja in nazaj stane vožnja 31 din, do Ledinikove žage tja in nazaj 34 din, do Ruške koč tja in nazaj 42 din.

u— Povhe gostuje v »Gejši«. Jutri, v nedeljo zvečer bo gostoval v mariborskem gledališču v komični vlogi čajmarja Wunhstja naš znan komik g. Povhe. To bo obremen zadnja predstava »Gejša«. Veljajo znižane cene. — Jutri ob 15. bo uprizoritev »Trnjulčice« v proslavo materinskega dne v okviru krožka žen zadrugar pod okriljem PRK. Na sporedu so tudi deklaracije. Pri predstavi sodelujejo gledališki igralci ter igralke.

u— V svet ga je »amikal«. 17-letni sedlarski vajenec Franc Penko je pobežnil z doma v Vojašniški ulici št. 11 v neznan smer. Policija polzveduje za njim.

u— Pet kavalirjev na 17-letno dekle. Pri Sv. Marjeti ob Pencilu je navallilo pet »kavalirjev« na 17-letno Marijo Krambergerjevo, ki se je peljala na kolesu. Vrgli so jo s kolesa, nakar so jo ucvrli v temo. Krambergerjeva je obležala nezavestna in krvava. Prepeljali so jo v bolnišnico. Orožniki se zanimajo za svojevrstne »kavalirje«, ki bodo primerno nagrajeni.

Zedinjenih držav, vendar je v pravnem in fiskalnem pogledu neodvisna in daje takim družbam davčne ugodnosti.

Tudi nizozemska vlada je že ob koncu aprila izdala zaslinski zakon o prenosu sedežev delniških družb, ki daje olajšave za primer, da prenesejo družbe svoj sedež v nizozemske kolonije. Po tem zakonu zadostuje za tak prenos podpis enega samega člana uprave brez pristanka obnega zbornice. Nizozemska ima veliko število mednarodnih koncernskih podjetij, ki imajo pretežni del svojih aktiv v inozemstvu. Prav tako je v Nizozemski mnogo kolonijalnih delniških družb. Cim se je pričela vojna med Nemčijo in Nizozemsko je največja petrolejska družba »Royal Dutch Oil Co« prenesea svoj sedež iz Haaga v Curacao, koncernski podjetji »Nederlandsche Handels Maatschappij« in rotterdamski Lloyd pa sta prenesea svoj sedež v Batavijo. V kolonije so prenesea svoje sedeže tudi velike holandske kolonijalne družbe.

Gospodarske vesti

u— Možnost razširjenja sovjetsko-jugoslovenskih blagovnih kontingentov. Po informacijah dunajskega lista »Neues Wiener Tagblatt« je verjetno, da bo v sovjetsko-jugoslovenskim trgovskim sporazumu določeni kontingent za blagovno izmenjavo v višini 176 milijonov din se povečal. S sovjetske strani je po teh informacijah predloženo, da se ta kontingent poveča za 1 milijon dolarjev (55 milijonov din). Kontingenti so namreč določeni v dolarjih, ker je za plačilni promet vzet dolar kot računski enota. To povečanje predvideva blagovne izmenjave pa bo odvisno od ureditve transportnega vprašanja, kajti Jugoslavija, Bolgarija in Rumunija še nimajo direktnih paroplovnih zvez s sovjetskimi lukami na Črnem morju.

u— Stavka v beograjskih letalskih tvornicah. Nedavno je beograjska »Politika« poročala o stavki v beograjski tvornici letal »Rogožarski«, ki traja že od 17. aprila in se je začela zaradi spora v zvezi s prevozom delavcev do podjetja, ki je dovedlo do protestne ustavitve dela. Ko je podjetje delavce zaradi tega izprilo in je pričelo najemati drugo delavstvo, so v znak protesta ustavili tudi delavci ostalih podjetij te stroke, tako v podjetju »Rakovica« in »Mikron« ter končno v podjetjih »Zmaj«, »Nestor« in »Teleoptika«, tako da je v stavki okoli 2.500 delavcev. Po najnovejših informacijah beograjskega »Jugoslovenskega kurirja« je pričakovati, da bo stavka v kratkem likvidirana. List podarja, da je glede na vzroke spora stavka neupravičena, kar izjavljajo tudi delavske organizacije, češ da sploh nimajo zveze s to stavko in da se delavci niso obrnili na profesionalne organizacije zaradi intervencije in zaradi sporazuma.

u— Pridobinca in družbeni davek podjetij, ki poslujejo v banovini Hrvatski in v ostali državi. V Zagrebu se je včeraj mudil pomočnik finančnega ministra dr. Filipančič. Posetil je bana dr. Šubašiča in podbana Krbeka ter z njimi razpravljal o spremembi pravilnika za izvajanje uredbe o načinu obdavčevanja podjetij s pridobinca in v družbenim davkom na področju banovine Hrvatske in na ostalih področjih države. V glavnem gre za način, kako naj se vodi evidenca poslovanja teh podjetij, ki poslujejo na teritoriju banovine Hrvatske in v ostali državi. Beograjska trgovska zbornica je namreč zahtevala, da se razveljavi določba o posebnem prijavljanju prometa med centralo posameznih podjetij in njenimi podružnicami, kolikor spadajo centrala ali pa njene podružnice pod kompetenco davčnih oblasti banovine Hrvatske, odnosno ostale države. Finančni minister je upošteval ugovore beograjske zbornice in namerava sedaj v sporazumu z banom banovine Hrvatske spremeniti zadevne določbe.

u— Terminko poslovanje z angleškimi funti. Iz Beograda poročajo, da je devizni odbor pri Narodni banki sklenil, da se odobri terminko trgovanje s svobodnim angleškim funtom na naših borzih. Doslej je bilo dovoljeno terminko poslovanje samo z nemškimi klirirskimi čeki. Razširjenje terminskega poslovanja na angleški funt je bilo odobreno zaradi tega, da se glede na fluktuacije tečajja funta omogoči izvoznikom, da si zagotovijo tečaj in se na ta način obvarujejo rizika. Devizna direkcija Narodne banke je že izdala potrebna navodila.

u— Ugodnejši tečaji za izseljeniške devize. Poročilo smo že o načelnem sklepu, da se priznajo ugodnosti tečajja pri zamenjavi denarnih posiljk naših izseljencev. Sedaj je o tem konkretno sklepal devizni odbor pri Narodni banki. Doslej so se izseljeniške devize zamenjavale tako, da so se za eno četrtino uporabljali transferni dinarji. V bodoče pa se bodo izseljeniške devize obračunale tako, da se bo ena tretjina porabila za nakup transfernih dinarjev, pri čemer se doseže ugodnejši tečaj v dinarjih, ostali dve tretjini pa se bosta obračunali po svobodnih deviznih tečajih. Nov način obračunavanja bo stopil v veljavo najbrž v začetku prihodnjega tedna.

u— Premiranje izvoza zdravilnih zelišč z uporabo transfernih dinarjev. Doslej je veljalo premiranje izvoza z uporabo transfernih dinarjev le za določene vrste zdravilnih zelišč pri izvozu v devizne države. Sedaj pa je po informacijah iz Beograda odločeno, da se to premiranje razširi na vsa vrste zdravilnih zelišč. Od izkupička pri izvozu bo dovoljeno porabiti 15% za nakup transfernih dinarjev.

u— Posvetovalni odbor za tekstilno industrijo je imel za včeraj sklicano sejo v direkciji za zunanjo trgovino. Na dnevnem redu te konference je bilo predvsem vprašanje uvoza surovega bombaža in vprašanje razdelitve kontingentov za posamezna podjetja.

u— Industrijska podjetja zvišujejo glavne. V zadnjih dneh so številna industrijska podjetja sklenila izvesti povišanje delniške glavne. Tako bo tekstilna industrija Zivoin Vukotić in sinovi d. d. v Beogradu zvišala glavno od 2 na 8 milijonov din. Družba »Viljanica« d. d. za gojitve oljnih rastlin in za prodajo agrarnih proizvodov v Beogradu bo zvišala glavno od 5 na 10 milijonov din, družba

»Ustiprača« d. d. za šumsko industrijo in rudarstvo s sedežem v Beogradu pa je sklenila spremeniti svoje ime v »Lece« d. d. in bo obenem zvišala glavno od 2 na 12 milijonov din.

u— Skropljenje vinogradov proti peronospori. Banovinski vinarski in sadjarski zavod v Mariboru opozarja vse vinogradnike, da izvrše zaradi navala toplega in južnega vremena prvo skropljenje proti peronospori na vinski trti z 1% galico najkasneje do 27. t. m.

u— Vozne olajšave za obiskovalce ljubljanskega velesejma. Na jugoslovenskih železnikah imajo obiskovalci ljubljanskega velesejma, ki bo od 1. do 10. junija, popust za 50% na ta način, da imajo pravico do brezplačnega povratka s staro voznico karto. Na postajni blagajni kupijo pri odhodu v Ljubljano poleg cele vozne karte še rumeno železniško izkaznico za 2 din. Ko dobe potrdilo o obisku velesejma, imajo s to izkaznico in staro voznico karto brezplačen povratek. Ta ugodnost velja za dopotovanje od 27. maja do 10. junija in za povratek od 1. do 15. junija. Na parobrodih Jadranske in Dubrovačke plovbe velja vozna karta nižjega razreda za vožnjo v višjem razredu, Zetska plovdba pa daje 50% popust. Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejmske legitimacije, ki jih prodajajo vsi večji inozemski potniški biroji in tudi jugoslov. konzulati, brezplačni vizum. Na železnih parovozih imajo sledeče popuste: v Bolgariji 50%, Češko-Moravski 25%, Franciji 25%, Grčiji 25%, Italiji 30%, Madžarski 50%, Rumuniji 25%, Švici 25%, Turčiji 25%.

Borze

24. maja

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirirski čeki nespremenjeno 14.70 — 14.90. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 28.50. Beograjska borza zaradi praznika danes ni poslovala.

Na zagrebškem efektom tržišču je bila tendenca danes nadalje slaba in so državni papirji ponovno nekoliko popustili. Vojna škoda se je trgovala po 403 (v sredo je znašala tečaj 411). Promet pa je bil tudi v 4% agrarnih obveznicah po 50, v 7% investicijskem posojilu po 96, v delnicah Trboveljske po 245 in v delnicah Gutmanna po 53.

DEVIZE

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 141.40 — 144.60, Pariz 79.85 — 82.15, New York 4425 — 4485, Curih 995 — 1005. Tečaji na svobodnem trgu: London 174.74 — 177.94, Pariz 98.73 — 101.03, New York 5480 — 5520, Curih 1228.18 — 1238.18.

Curih. Beograd 10, Pariz 8.10, London 14.30, New York 446, Milan 22.50, Madrid 45, Berlin 178.75, Stockholm 106.37, Sofija 5.50, Budimpešta 79, Atene 3.10, Carigrad 3.12, Bukarešta 2.37.

EFEKTI

Zagreba. Državne vrednote: Vojna škoda 400 — 404 (403), 4% agrarne 49 — 50 (50), 4% severne agrarne 50 — 51, 6% begunške 70 bl., 6% dalm. agrarne 52 — 57, 7% stabiliz. 94 bl., 7% invest. 95 — 96 (96), 7% Blair 86 bl., 8% Blair 96 bl.; delnice: PAB 178 bl., Trboveljska 240 — 247 (245), Gutmann 55 — 60 (53), Sečera Osijek 215 den., Osječka lijevaonica 160 den., Oceania 600 den., Jadranska 400 den.

Beograd. Zaradi pravoslavne praznika borza danes ni poslovala.

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago, 24. maja. Začetni tečaji: pšenica: za julij 82.50, za sept. 82.875; koruza: za julij 62, za sept. 61.50, za dec. 59.125.

SOKOL

Akademija vojniškega Sokola. Ker letos Sokol v Vojnku zaradi bližajočega se pokrajinskega zleta v Celju ne bo imel letnega javnega nastopa, je priredil v nedeljo 19. t. m. v posojilnici dvorani uspešno telovadno akademijo. Nastopili so vsi oddelki, katere sta vodila neumorni načelnik Drago Rebernik in načelnica a. Nada Joštova. Akademija je imela namen, pokazati sadove zimskega dela v telovadnici in je bila zaradi pestrosti in izvedbe na lepi višini. Dosegla je popoln uspeh. Vse točke so bile izvedene lepo in skladno na spremijavo klavirja. Krom vse akademije je nosila moška deca, ki je izvedla proste vaje »Naprej zastava slave«, katere je sestavil društveni načelnik br. Rebernik Drago, in pa slovenski ples »Češka beseda«, plesan v narodnih nošah. Obe točki sta bili deležni navdušenega ploskanja in sta se morali ponoviti. Na orodju so nastopili trije oddelki. In sicer članice na bradiji, moški naraščaj s preskoki čez kozo in člani na bradiji, kjer smo imeli priliko videti eksaktna izvajanja našega bodočega olimpijca br. Stavbeja. Sploh je akademija pokazala velik napredek vseh telovadcev. Akademija, kateri je prisostvovalo mnogo občinstva, ki ni štedilo s priznanjem nastopajočim telovadcem, je bila zaključena s spuščanjem državne zastave in potjem slovenske himne »Hej Slovani«, katero je pelo vso občinstvo stoji. Sokol v Vojnku je s to prireditvijo pokazal, da je vreden činitelj na telesnovzgojnim in nacionalnovzgojnim področju zaradi česar zasluži vse priznanje.

Kinematografija

Jesenice. Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 21. uri (v nedeljo tudi ob 15. uri) napet špijanski vefilim »Gibraltar« s slavno Viviano Romance. Med dodatki tudi zvočni tehnik. Slede »Beg na Jadran«.

Sevnica. Zvočni kino bo predvaja samo jutri ob pol 17. in 20. zgodovinski film »Sužnji svobode« iz časov borbe za neodvisnost Škotske. (—)

Tržič. Opozarjamo na nedeljski koncert pevskega zbora »Ljubljanski Zvon«. Spored je zelo pestro sestavljen, izključno dela pokojnega skladatelja Zorka Prelovca. (—)

Ribnica. Sokolski zvočni kino bo predvaja v soboto 25. t. m. ob 20.30 in v nedeljo 26. t. m. ob 15.15 in 20.30 film »V neznan džungl«. Za dočetak Foxov zvočni tehnik.

Gospodarstvo

Prvo poslovno poročilo družbe »Jugoslovensko jeklo«

Družba Jugoslovensko jeklo d. d. je pripravila obširno letno poročilo za prvo letno skupščino. Kakor je znano, se ustanovitev te družbe naslanja na uredbi ministrskega sveta od 24. junija 1938. Na osnovi pooblastila iz te uredbe je minister za gozdove in rudnike in imenu države ustanovil delniško družbo Jugoslovensko jeklo s sedežem v Sarajevu, ki je prevzela od države dva premoženja (v Zenici in Brezi) ter rudnik železne rude v Ljubiji, nadalje vse železarske obrate dotedanje Industrije železa d. d. v Zenici, katerih delnice so bile že prej skoro v celoti v rokah držav. Prenos aktiv in pasiv Industrije železa d. d. je bil izvršen na podlagi fuzije. Končno je novo podjetje prevzelo od države v zakup rudnik in železarno v Varešu. Podjetje v Varešu je še last Vareske industrije železa d. d., ki mora ob zaključku koncesijske dobe (to je s 1. januarjem 1945) izročiti celotno podjetje državi, država pa bo napravila v Varešu potem izročila družbi Jugoslovensko jeklo, za kar bo dobila 20.000 novih delnic v nominalni vrednosti 100 milijonov din.

Poslovno poročilo družbe »Jugoslovensko jeklo« se nanaša na razdobje 17 mesecev od ustanovitve, to je na razdobje od 1. avgusta 1938 do konca septembra 1939. Celotni prevzem podjetij se je izvršil šele do konca oktobra 1938, tako da velja poročilo glede nekaterih obratov za 14-mesečno poslovno dobo. Poročilo navaja, da je imela družba v tej poslovni dobi velike težkoče pri nabavi surovin in raznih instalacij, in je morala cene svojih proizvodov povišati. V pratecu letošnjega leta je družba povišala delavske mezde. Cena

železu je ostala nespremenjena do začeta letošnjega leta, ko je bila povišana za 0.40 din pri kilogramu. Tudi cena premoga je ostala do konca leta 1939 na prejšnji višini.

V družbenih rudnikih so v omenjeni poslovni dobi nakopali 689.600 ton premoga in 830.260 ton železne rude. V ostalem pa je podjetje proizvedlo 6455 ton litoznežnega blaga, 72.730 ton surovega železa, 2000 ton žice, 3260 ton raznih žebeljev in 2320 ton ostalega materiala. Skupna vrednost produkcije je znašala 572 milijonov din. Povprečje je bilo zaposlenih 9540 delavcev, ob koncu poslovnega leta pa je bilo okrog 10.000 delavcev. Povprečni zaslužek delavcev se je v teku leta 1939 dvignil od 41.86 na 46.36 din dnevno. V 17 mesecih je družba izplačala delavstvu 194 milijonov din.

Bilančna vsota je dosegla znesek 759 milijonov din. Pri glavnici 500 milijonov din so znašali upniki 232 milijonov din. Pretežni del aktiv odpade na trajne investicije, med tem ko znašajo rezerve potrošnega materiala v bilanci 66 milijonov din, gotovi izdelki 87 milijonov in dolžniki 84 milijonov.

Kosmati zaslužek je izkazan v višini 67.7 milijona din. Po odbitku v uredbi predvidenih davka prostih odpisov in drugih izdatkov je izkazan čisti do

Razbit tank

Posledica bitke med Nemci in Belgijci: na cesti leži razdejan oklopni voz belgijske vojske, nemški pratež pa nadaljuje po cesti svojo določeno pot

Grob sodobne kulture

Jeklene in granitne shrambe z dokumenti naše dobe

Število ljudi, ki hočejo našim poznim potomcem ohraniti priče naše dobe, narašča. V jeklene in granitne shrambe so zaprli proizvode našega časa in odredili so, da je te shrambe odpreti šele po 1000 ali celo 10.000 letih. Takšen »grob sodobne kulture« si je izmislilo tudi vseučilišče Oglethorpe v Ameriki.

Spravilo je vanj tudi nekaj filmskih posnetkov. Ker pa možje niso bili popolnoma gotovi, da-li se bodo možje čez 5000 let

kaj razumeli na današnje filmske aparature, so te filme kopirali in kopije združili v knjižice, kakršne so otroške knjižice z živimi podobami. Gramofon pa so v shrambo dali takšen, kakršen je, kajti bodoče človeštvo po mnenju oglethorpeskih strokovnjakov vse eno ne bo tako nazadnjaško, da bi se ne spoznalo na gramofon. A kdo to ve? Za sedaj kaže, da človeštvo vendarle in nezadržno nazaduje, v razmere džungelske kulture pred 10.000 leti...

Svarilni znaki v živalskem svetu

Signalni lisic, bobrov, azijskih konjev in opic

Živali, ki živijo v družbah, so si razvile najrazličnejše metode, da druga drugo v primeru nevarnosti posvarijo. Če se bližajo lisici jami, pred katero se igrajo mladiči, in nas starka zavoha, zaslisišmo votle zvoke kakor udarce na majhen boben. Lisica je udarila z zadnjo nogo dvakrat po trdih tleh in že so mladiči izginili na varno.

Podobno »svarilno službo« poznajo bobri. Cim zasliši nevarnost, udari eden izmed starih samcev s ploškim repom po vodi in ta glas, ki se daleč širi, pripravi ostale živali do tega, da se takoj potopijo

in poskrijejo v svoje trdne podvodne zgradbe.

Azijski divji konji, ki se pasejo v velikih čredah, si postavljajo isto tako stražo. Te straže ne premoti niti najbolj sočna trava, da bi pozabila na svojo nalogo, temveč gleda neprenehoma pozorno na vse strani in če se pokaže kakšna nevarnost, se oglasi s kratkim udarjanjem s kopitom po tleh in rezgetanjem. Opice so bolj poredkoma tako previdne, vendar pa potujejo južno-afriške opice vedno s sprednjo stražo, ki glavno čredo s hrupnim lajanjem opozori, naj se ustavi, če nekaj ni v redu.

Vsem ljudem številko!

V posameznih deželah in krajih je mnogo ljudi istega primka in istega krstnega imena. Lahko si mislimo, da povzroča to mnoge težave, zlasti pošti. Zato se oglašajo čedalje čedalje ljudje, ki pravijo, da bi bilo treba ljudem poleg krstnih imen in priimkov naprtiti še posebno številko. Majhen začetek v to smer so napravili Smithi v Ameriki, ki se v poedinah mestih nazivajo n.pr. Smith I., Smith II., Smith III. i. t. d. To idejo so z vnueno pograbil tudi v Skandinaviji, kjer si od samih Jensenov, Olsenov in »sonov« vseh vrst že ne vedo več pomagati.

Velik požar

pri Pathéju

Veliki filmski ateljeji Pathéjeve družbe v Joinville-le-Pont, »francoskemu Hollywoodu«, so postali žrtev požara. Ogenj se je razširil z bliskovito brzino in je zajel vseh sedem ateljejskih poslopj. Velike filmske zaloge so mu dajale obilo hrane.

Navzlic temu, da je prihitelo na pomoč mnogo gasilskih čet iz pariške okolice, so poslopja v nekoliko urah pogorela do tal. Škoda cenijo na 20 milijonov frankov, človeških žrtvi ni bilo.

Po vkorakanju v Liège

Kmalu potem ko je nemška vojska vkorakala v Liège, se je na ulice vrnilo skoro normalno življenje

Če še ne veš, zdaj izveš:

da se nahaja bivši nemški cesar Viljem II. še vedno v Doornu ter se tudi ne kam izseliti iz Nizozemske. da živi v Narviku še vedno 5 do 6000 civilistov, ki živijo v kletih in podzemskih shrambah ob pihi hrani; da imajo angleške straže med Mosulom in Sirijo povelje ustreliti vsako osebo, ki se brez vzroka približa ondotnim petrolejskim vodom; da je bila španska cona v Maroku proglašena za vojaško področje; da je Italija proslavila včerajšnji obletnico svojega vstopa v svetovno vojno.

Imena v novejših vojnih poročilih

Saint Quentin leži ob prekopi, ki vodi od Skalde ali šelde k Oisi. Mesto je bilo v zgodovini pogostoma prizorišče velikih bitk. Tako je l. 1871. nemški general von Goeben tu izvojeval odločilno zmago nad francosko severno vojsko pod poveljstvom generala Faidherba. V svetovni vojni sta se v zadnjih dnevih avgusta 1914. spopadli na tem kraju francoska in nemška armada. Bitka se je končala s francoskim porazom. Mesto je bilo v nadaljnjih bojih popolnoma razrušeno. V marcu 1918. je nemška vojska prebila francoske črte pri Saint Quentinu — La Feru, toda v septembru istega leta so zadali Francozi Nemcem baš tu enega izmed odločilnih udarcev.

Laon leži na osamljenem gorskem hrbtu. V marcu 1814. je Napoleon ob Blücherjevi armadi doživel tu težak poraz. Ko so l. 1870. Nemci zasedli Laon, je neki francoski podčastnik pognal shrambo za smodnik v trdnjavi v zrak pri čemer je izgubilo mnogo vojakov življenja. V svetovni vojni so Laon v avgustu 1914. zavzeli Nemci. 13. oktobra 1918. pa so jih Francozi od tu napodili.

Renesansa v Anversu

Skupina renesančnih hiš v Anversu, največjem in najvažnejšem gospodarskem središču belgijskega ozemlja

Ljudje ne dišijo komarjem

Entomološki oddelk ameriškega poljedelskega ministrstva je odkril nekaj, kar je za začetek vročega letnega časa vse-kako tolažilivo: komarji imajo, če imajo možnost izbire, raje vse druge toplokrvne živali nego človeka. Na prvem mestu stoje v komarskem »jedilnem listu« konji in govedo, in ker povedo Američani svoje številke vedno najraje v številkah, so izračunali, da imajo te živali šestkrat raje živali nego človeka. Tudi prešičja kri jim je še vedno trikrat ljubša nego človeška. Potem je na vrsti še cela vrsta drugih sesalcev in živali. Šele nato človek, a za človekom sta na vrsti sploh samo dve živali, namreč kokoši in mačka.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

»Oprostite, gospod doktor — kako je vendar s temi očesnimi kapljicami? Pozabil sem —«
»Nu, kaj?«
»— ali naj jih jemljem pred jedjo, ali po jedi?«

»Ali predstavlja ta slika sončni vzhod ali zaton?«
»Gotovo zaton.«
»Zakaj tako menite?«
»Ker slikarja poznam. Tako zgodaj ta ne vstaja.«

Po končani borbi

Nekaj trenutkov preden je bila napravljena ta slika, je divjal na fotografiranem kraju hud boj, po katerem so ujetniki odvrgli čelade. Nemci popravljajo telefonske žice

Beračeva zapuščina

Nagrada usmiljeni bolniški strežnici

Ga. Auberta Thrasherjeva iz Detroita, ki je kot bolniška strežnica s težavo redila svojih osem otrok, je doživela te dni veliko presenečenje. Podedovala je 11.000 dolarjev.

Pred šestimi leti je bolničarka na detroitski cesti našla popolnoma razčepanega človeka, ki je hudo krvavel in je bil komaj še pri zavesti. Thrasherjeva se je za tulca zavzela, spravila ga je v svoje stanovanje, ga obvezala in potem ga je dala odpeljati v neko zavetišče. Preden je mož zapustil njeno hišo, si je zapisal njeno ime

in naslov. Vse to se je zgodilo, kakor rečeno pred šestimi leti in Thrasherjeva je na dogodek že davno pozabila. Tulec je bil berač in je kot takšen v neki revni sobici v Chicagu umrl. Ko je pa policija pregledala njegovo zapuščino, je našla hranilne knjižice, ki so se glasile na 13.000 dolarjev, poleg njih pa je bila v redu sestavljena oporoka, ki je nekega sodnika Murphya določala za izvrševalca oporoke, go. Thrasherjevo pa za glavnega dediča. Sodniku je bilo določenih 2000 dolarjev, ostanek pa bolničarki.

Umor s sekiro

Osemnajstletno dekle umorilo svaka

V Chatelineauju v Belgiji so našli 35-letnega Juliana Chevaliera v njegovi postelji mrtvega. Trije udarci s sekiro so mu končali življenje. Dejanje je izvršila, kakor se je izkazalo, njegova 18letna svakinja.

Že dalj časa je dekle opazovalo in težko prenašalo, kako je mož svojo ženo, njeno sestro, trpinčil na najnižkotejši način. Domov je prihajal večinoma pijan in je ženo, namesto da bi ji dal denarja za gospodinjstvo, pretepal. Njena deset let mlaj-

ša sestra je molčala in je nesrečni ženi skušala samo po svojih močeh lajšati muke. Ko je žena pred kratkim zbolela, je dekle prevzelo gospodinjstvo in je skrbelo, da je četvorica otrok imela kaj jesti.

Nekega dne je spet prišla, da bi opravila potrebna dela in je našla Chevalierovo vso krvavo v njeni postelji. Zverinski mož jo je bil navzlic boleznim spet pretepel, nato je legel v sosedni sobi spat. Ne da bi trenila z očmi, je dekle odšlo v klet, vzelo tam sekuro in pijanca s tremi udarci umorilo. Ko so jo prišli, je izjavila, da se nič ne kesa in da bi dejanje ponovila, če bi imela možnost.

Novo lovsko letalo

»Herald Tribune« poroča, da so začeli v Ameriki izdelovati enosedežna lovška letala, ki so najboljša svoje vrste na svetu. Ta aeroplan brzi s hitrostjo 720 km na uro, ženeta ga dva motorja. Oborožen je s štirimi topovi, ki so dovolj močni, da lahko potopijo podmornico in z mnogimi strojnimi.

Iz bojev v Belgiji

Nemški metalec granat na belgijskem bojišču. Kadar se naprava sproži, da izstrelji granato, morajo vojaki polskati kritje

A NEKDOTA

Švicarskega pisatelja Gottfrieda Kellerja je obiskal nekoč mlad možič, ki se je ponosno izdal za pesnika in ga je prosil, da bi mu smel kaj prebrati. Keller je izjemoma dovolil, mladi mož je začel brati pesem za svojo izvoljenko. Pesem je bila prav tako kratka kakor brez vsebine, toda mladi mož je na koncu še pogledal Kellerja, kakor da pričakuje od njega odobravanja.

Keller je samo malo odkimal in dejal: »Svojim čustvom ste tu dali malo preveč omejitve.«

»Gotovo«, je menil mladenič, »v omejitvah se kaže mojster.«
»Da, toda preveč omejenosti je tudi napaka,« je odgovoril Keller.

VSAK DAN ENA

»Nu, otroci, kaj vam je tako všeč moj obraz, da buljste vame?«
»Kaj še, mi samo čakamo, da se zruši stol, na katerem sedite!«
(»Zürcher Illustrierte.«)

MICHEL ZAVACO:

121

Don Juan

ROMAN.

»Nič ne morem?... Če drugega ne, lahko umrem tisti dan, ko sprejem ime tega plemiča, da ustrežem očetovi volji.«

Globok, slovesen molk je nastal med njima, kakor bi bil vsak izmed njiju začutil, da sta izgovorila nepreklicne besede, ter poklical nebo za pričo, da se je zavezel na vekomaj...

Toda čez nekaj časa je Klotar tiho vprašal: »Ali smem, ne da bi vas užalil, zvedeti ime plemiča, ki se je zdel namestniku de Ulloa edini dovolj dober, da vam postane soprog?«

In Leonora je odgovorila:

»Ime mu je Amauri, grof de Loraydan...«
Tisti mah je planil Klotar Ponthuški pokonci. Oči so mu vzplamele. Val krvi mu je šinil v obraz. Mogočna radost ga je pretresla... še malo, pa bi se bil opotekel...

Radost? Nad čim?...
Radost nad tem, da je zdaj vedel ime častitega plemiča, ki ga je bil izbral namestnik de Ulloa Leonori za vrednega ženina! Radost nad spoznanjem, da se je bil Sancho Ulloa zmotil! Zavest, da se Leonora sme in celo mora upreti pokojnikov želi... zato, ker je temu vrlemu plemiču ime Amauri de Loraydan!

Enako ljubeznivo in neprislileno kakor prej

Leonora njega, je zdaj on njo prijel za roko, jo rahlo potegnil za seboj, jo odvedel v kapelico in obstal z njo pred rakvijo...

»Dragi senor,« je izpregovoril, »tisti dan, ko ste me umirajočega pobrali v samotni hiši, ob veliki cesti, kjer nadlegujejo potnike grabežljivi klateži, sta me bila napadla dva človeka, izmed katerih je eden že mrtev, drugi pa še živi in lahko priča, da govorim čisto resnico. Ta dva razbojnika sta bila najeta in plačana za to, da sta me poizkusila umoriti! Najel ju je bil plemič, ki se me je bal naskočiti pri belem dnevu in se z mečem v roki poizkusiti z menoj! Ta izdajalski plemič, ki bi mu bilo za mojega očeta dni strgali viteške ostriže in mu nato v kazen za njegovo nizkoto dejanje do gola ostrižila lase, ta človek, senor de Ulloa, je bil Amauri de Loraydan, in v dokaz svoje trditve ga s tem pozovem na sodni dvoboj s kakršnim koli orožjem, dokler eden izmed naju ne pogine.«

Leonora je vzdrlhela.

Čudno se je zazrla v namestnikov negibni kip ter izpregovorila, kakor da bi jo zanašala burja čuvstev, ki se je bila sprožila v njeni duši:

»Oče! Slišite strašno obtožbo, ki jo je Klotar, gospod Ponthuški, izrekel zoper Amaurija, grofa de Loraydana?«

Toda že je Klotar nadaljeval:

»Z lažnim izgovorom, da se želi pogovoriti z menoj, me je neki plemič, ki sem ga bil opsoval vpričo vseh, tudi vpričo vas, senor de Ulloa, zvalil v svoj dvorec ob Vrvarski ulici. Ko sem bil

v dvorcu, me je zavrtno zaprl v čumnato brez izhoda, z namenom, da tam umrem od lakote in žeje; to je storil zato, ker se je bal udariti s svojim jeklom ob moje jeklo in ga je bilo strah od kritega boja z menoj. In ta človek, ki bi mu bil v viteških časih krvnik odpasal meč in ga sramotno prelomil na krvavem odru, je bil spet Amauri, grof de Loraydan. Jaz, Klotar de Ponthus, ga obtožujem tega izdajstva in sem voljan vzdržati svojo obtožbo proti vsakomur, kodr se postavi zanj, s tistim orožjem, ki si ga nasprotnik izbere.«

Nato se je obrnil k Leonori in rekel z ganjenim glasom, kakor da bi čakal sodbe, ki naj odloči o njegovem življenju ali njegovi smrti:

»Svoje obtožbe ne izrekam samo pred vašim plemenitim očetom, ampak tudi pred vami — najbolj pred vami. Ako sem v čemer si bodi popačil resnico, naj pri tej priči vstane namestnikov kip in me postavi na laž.«

Vsa bleda, je Leonora z glasom trdnega prepričanja odgovorila:

»Dobro, gospod Ponthuški. Obe vaši obtožbi štejem za upravičeni in veljavni. Hvala vam, da ste mi, čeprav samo za en dan, prihranili sramoto, nositi onečasteno ime.«

Kaj bi rekel Sancho de Ulloa, da se je mogel oglasiti?

Kaj bi rekla Agneza de Sennecour?...

Agneza de Sennecour! Morda se je ta mah smehljala v svojem grobu, kakor se znajo smehljati sa-

mo matere, kadar vzhaja zarje sree nad srci njihovih otrok...

Klotar Ponthuški in Leonora de Ulloa se nista drug z drugim ničesar domenila. To je bilo v tem, kako sta se vedla, že vse povedano. Izpregovorila nista niti besedice o ljubezni; vse, kar sta rekla, je bilo ljubezenski spev. Zabljudila sta se bila drug drugemu bolje in trdnje kakor s slovesnimi prisegami, čeprav si nista bila ničesar obljudila. Oba bi se bila neskončno zavzela, ko bi jima bil kdo rekel, da sta danes slavila svojo zaroko, a vendar je nosil posled vsak izmed njiju na dnu srca gotovost, da je za vse veke oddan.

Po tem kratkem prizoru v kapelici je Klotar Ponthuški zapustil Arronski dvorec in z velikimi koraki ubral pot proti ulici svetega Dioniza. Neznana čilost ga je nesla naprej kakor veter, življenje se mu je zdelo polno visokega smisla, in obrazi ljudi, ki jih je srečaval, so bili vsi izpremenjeni od sreče...

A tega se ni jasno zavedal. Priznaval si je le, da je lačen kakor volk, in ko bi ga bil kdo vprašal, zakaj se mu tolikanj mudi, bi bil najbrže odgovoril, da je do »Vedeževalke« daleč... daleč za mladega človeka, ki komaj čaka, da bi sedel za mizo...

Oh! Lačen je bil za dva in zejen za štiri...

Povejmo po pravici: vse te dni, kar se je razgovarjal s samim seboj in si domišljal, da je najnesrečnejše bitje pod solncem, ni bil skoraj ničesar zaužil.

BELEŽKE

Za politično premirje in koncentracijo

Minister pravde dr. Lazar Marković nadaljuje v svojem listu »Delo« s hvalredno akcijo, da bi se prišlo do politične premirje. Pri tem opozarja, da so storile v tej smeri prvi koraki državnih oblasti, ki so prepovedale vse zbornice in shode. Dalje piše:

»Neodvisno od vsega tega pa se vedno bolj pojavlja potreba notranjega moralnega in duševnega premirja ter duhovne koncentracije vseh narodnih sil. Prilike so danes take, da ni nobenih nepremostljivih skupin v naši državi. Glavno naše notranje vprašanje, hrvatsko vprašanje, je na poti reševanja, ki računa na bitimni nacionalni in državnih interesih. V kolikor so zavzele proti sporazumu od 26. avgusta razne politične stranke rezervirano in negativno stališče, ni to izhajalo iz načelne odločnosti stališča proti sporazumu, nego iz preloženega pogleda na način sklenitve tega sporazuma. Gotovo računajo vse te skupine z današnjim težkim položajem in so pripravljene podrediti svoje posebne poglede v vprašanju sporazuma velikim državnim in nacionalnim interesom. Po našem prepričanju ni nobenih velikih stvarnih razlogov in težav, ki bi onemogočile koncentracijo narodnih sil na čim večjo okrepitve enotnosti naše narodne in državne volje. Splošno politično ozračje je že danes tako, da omogoča koncentracijo vseh konstruktivnih političnih in narodnih sil.

Stvari se danes razvijajo tako naglo, da ne moremo čakati do poslednjega trenutka. Mi moramo že sedaj z veseljem ugotoviti, da se v vseh političnih krogih Jugoslavije brez ozira na narodnostni značaj in strankarsko opredeljenost pojavlja vse močnejši pokret za zbiranje narodnih sil in za čim večjo okrepitve notranje povezanosti vsega našega naroda.

Pokret naših rezervnih oficirjev

Poročali smo že, kako uspešno akcijo razvijajo Udruženje rezervnih oficirjev, katerega članstvo stalno raste. Zadnje dni so uprave pododborov URO na području dravske divizijske oblasti, ki so organizirale skupen propagandni odbor razposlale še vsem onim rezervnim oficirjem, ki doslej niso bili člani udruženja, posebne pozive k pristopu. V pozivu se poudarja:

»V težkih trenutkih, ko je potrebno postaviti vse sile za obrambo državne samostojnosti in ohranitev narodne svobode, moramo zlasti rezervni oficirji vršiti vedno in povsod svoje nacionalne in vojaške dolžnosti. Naše udruženje razvija na tem polju uspešno akcijo, ki ni ostala brez ugodnega vpliva na povzdigo vojaške izobrazbe rezervnih oficirjev samih, a tudi na duhovno razpoloženje in moralno pripravljenost naroda. Izpolnjevati to visoko nacionalno misijo neprestano in pošteno, je dolžnost vsakega rezervnega oficirja brez izjeme.

Minister vojske in mornarice je vsem rezervnim oficirjem priporočal vstop v udruženje, ki je postalo pomemben pomožni organ vojske uprave. Vrhovna inspekcija vojske sila pa vodi posebno evidenco o članstvu, v polnem uvaževanju pomena in dela organiziranih rezervnih oficirjev. Ne dvomimo, da se bodo pozivu udruženja za pristop odzvali vsi, ki dosedaj še niso bili člani.

Krščansko socialno delavstvo in Jugoras

Pretekli teden je časopisje JRZ objavilo sklep ljubljanske duhovniške konferencije, da se je krščansko-socialna Jugoslavanska strokovna zveza sama izločila iz občestva katoliških organizacij. Glasilo JSZ objavlja sedaj pod naslovom »Nemoteno najprej« uvodnik, v katerem dokazuje, da ima borba proti JSZ namen, da se JSZ razbije, njeno članstvo pa prevede v vrste Jugorasa. Članek pravi med drugim:

»Boj proti JSZ pomeni vseskozi likvidacijo osnovnih načel krščanskega socialnega gibanja, katerega je pred 46 leti ustanovil dr. Janez Ev. Krek. Osnovna misel tega gibanja je svobodna in neodvisna borba krščanskega delavstva za gospodarski in moralni dvig vsega slovenskega delovnega ljudstva. To načelo je poudaril že papež Leon XIII., ki priporoča svobodno krščanske delavske strokovne organizacije, prav tako pa tudi dr. Krek, ki pravi, da mora biti delavsko gibanje neodvisno od političnih strank.

»Delavska pravica« poudarja dalje, da deluje Jugoslavanska strokovna zveza samo v duhu Leona XIII. in dr. Kreka. Zato da je ne moti nikakoli nasprotovanje, ampak jo notranje le še poglablja, na zunaj pa združuje v vedno močnejšo armado borcev, ki se preko viharjev današnjih dni bori za uveljavljenje živega in dejavnega krščanstva v človeški družbi.

V posebnem članku dokazuje »Delavska pravica«, da med katoliško zavednim delavstvom Jugorasa vedno bolj nazaduje, o čem je JSZ svoje pozicije povsem ohramnila ter je deloma celo napredovala.

Boj za občine v Bački in Baranji

V nedeljo, 26. maja, bodo občinske volitve v celi vrsti občin v Bački in Baranji. V večini teh občin imajo po zbiranju zagrebških listov večino Hrvati. Med drugim bodo volitve v Bajmoku, kjer so bile pod dr. Stojadinovičevim režimom trikrat zaporedno občinske volitve. Vse trikrat je dobila večino Hrvatska seljačka stranka, a so bile volitve vedno razveljavljene. Pristajali HSS so bili prepričani, da se bodo tokrat izvedle občinske volitve povsem svobodno. Kakor pa trdi dr. Mačkovo glasilo, temu ni tako, ker »so se že zopet pričele izvajati stare metode Stojadinovičevega režima in njegovih opredeljenosti.« Tako so oblasti postavile na zahtevo senatorja dr. Koste Popovića za predsednika volilnih komisij same ljudi, ki so znani kot strokovnjaki za razne volilne mahinacije in ki so se odlikovali v tem poslu že za Stojadinovičevega režima. Zaradi tega je odpotoval v Beograd senator Vuković, ki bo poskrbel, da bodo postavljeni novi predsedniki volilnih komisij, tako da bodo vsi lokralni volitve v teh krajih res svobodne.

Volitve v Bački in Baranji se vršijo po starem zakonu. Kakor na Hrvatskem, bodo tudi te volitve javne.

Inspekcija v Delavski zbornici

V petek dopoldne je prišel v Ljubljano načelnik ministrstva socialne politike in narodnega zdravja g. Popović, ki bo kot poseben odposlanec ministra dr. Budisavljevića pregledal poslovanje sedanje uprave ljubljanske delavske zbornice. To upravo tvori, kakor znano, pod dr. Stojadinovičevim režimom imenovani gospodje, postavljeni iz vrst Jugorasa, ki predstavljajo v primeri z drugimi delavskimi organizacijami v Sloveniji neznat, manjšino. Upamo, da bo misija g. načelnika Popovića pripomogla k uresničenju davne zahteve vsega slovenskega v svobodnih strokovnih organizacijah organiziranega delavstva, ki zahteva razpis volitev v Delavsko zbornico odnosno normalizacijo prilik v tej najvišji delavski samoupravni instituciji.

Še ena bilanca Stojadinovičevega režima

Tarifni odbor generalne direkcije železnih železnic je te dni predložil prometnemu ministru povznanje potniških tarif na naših železnicah za 10 odstotkov. V zvezi s tem so zanimivi podatki o prevozu potnikov po naših železnicah v letih 1937 in 1938. Ko je bil v polnem cvetu režim dr. Milana Stojadinovića. Iz teh podatkov je razvidno, da pri nas stalno raste število potnikov, ki se vozijo brezplačno ali pa z raznimi olajšavami. Leta 1938 so prevozile naše železnice 56 milijonov potnikov. Od teh se je vozilo z brezplačnimi kartami ali pa z znižano voznino 18 milijonov, ali 32,10 odstotka vseh potnikov. Leta 1937 se je vozilo z brezplačnimi in znižanimi kartami 17 milijonov ljudi, tako da se je v enem letu povečalo število brezplačnih, odnosno privilegiranih potnikov za milijon ali 6,08 odstotka. V letu 1938 je plačalo karto I razreda na vseh naših progah vsega skupaj 32.839 potnikov. Znano pa je, da je ravno I. razred v naših vlakih vedno polno zaseden...

Zaplenjena knjiga

Kakor nam poročajo, je državno tožilstvo v Ljubljani zaplenilo znano knjigo pisatelja Ignaca Koprivca »Kmetje včeraj in danes«. Zaplenbo utemeljuje drž. tožilstvo z določbami tiskovnega zakona, po katerem so prepovedane knjige in tiskovine, če se v njih »težko krši javna morala« ali pa »izziva verski ali plemenski razdore«.

»Bodimo pripravljeni«

Pod tem naslovom objavlja zagrebška »Nova riječ« uvodnik nekega Sarajevčana, ki piše med drugim:

»Naša država ni v vojni. Naš narod ni nikdar želel vojne in danes še celo ne. Vsi naši čimtelji, od največjega do najmanjšega, se trudijo, da bi ohranili našo nevtralnost. In mi smo zares nevtralni, to je nismo še v vojni. Ako pa nismo v vojni, oboježeni vojni, vendar ne moremo reči, da smo v miru. Zato smo tudi mi v vojni, v vojni živcev, psihološki vojni. Ako pa je tako, se moramo tudi mi pripravljati, pripravljati za vojno, ako želimo mir. Današnja vojna ni več vojna armad, temveč vojna narodov. Sedaj ne more več biti govora o vojni in miru, zmagi in porazu, temveč samo o življenju in smrti.

Zato bodimo pripravljeni! Bodimo pripravljeni, da lahko vsak hip sprejmemo borbo, ne le na naših mejah in bojiščih, temveč na vsaki stopnji naše zemlje, na vsaki planini, njivi ali livadi, na vsaki steni, na vsakem potu, v vsaki vasi ali mestu, na vsaki ulici, pred vsako hišo na pragu ali oknu. Bodimo pripravljeni, da postavimo modernim evropskim metodam nasproti naše stare balkanske metode z isto odločnostjo, požrtvovalnostjo in fanatizmom, kakor smo to delali skozi vekove. Samo tako bomo lahko mirni in gotovi, da bomo tudi to pot obračunali z vsako silo in vsakim napadom, ako bi se spustil na nas.

Poslanstvo švice

v sedanji vojni

Veliki švicarski list »Journal de Geneve« objavlja članek, v katerem se ogreva za to, da bi švica, kakor že v prejšnjih vojnah, spet pokazala svojo naravno mislo: skrb za vojne ranjence in begunce. Res je, da mora švica danes misliti predvsem na svojo obrambo in vzdrževati armado, ki je trdno odločena, da brani vsako ped švicarske zemlje, toda mimo te svoje naloge bi mogla švica ob dobri volji prizadetih vršiti tudi splošno človeško nalogo negovanja vojnih ranjencev, za kar ima vse pogoje. Vsi njeni hoteli, ki so danes prazni, bi se lahko spremenili v vojne bolnice — namesto v razvaline, ki ne bi nikomur koristile.

Bernard Shaw o prestrašenih Angležih

Londonski listi objavljajo razgovor z Bernardom Shawom o položaju, ki je nastal po pritisku nemških armij proti Karlu. Slovit angleški pisatelj, ki je imel doslej o angleški zunanji in notranji politiki zelo samosvoje poglede, je dejal:

»Sedaj, ko smo se prav pošteno prestrašili, bomo pričeli v redu delati in misliti. Dokler se Angleži ne prestrašijo, ne mislijo in ne delajo drugega, kakor igrajo kriket, nogomet in tenis. Svoj čas je storil nemški cesar Viljem II. veliko pogreško, ko je prestrašil Angleže. Prav tako so tokrat Nemci slabo zadel, ko so nam poglani strah v kosti. Sedaj bo svet lahko videl zopet enkrat, česa vsega so Angleži zmožni, če so pošteno prestrašeni.

Seja vodstva KDK

Zagreb, 24. maja. o. Na stanovanju dr. Mačka je bila danes dopoldne seja vodstva KDK. Sejo je vodil dr. Maček. Udeležili so se senatorji inž. Košutić in dr. Krnjević za HSS ter Vilder in Kosanović za SDS. Seja je trajala od 9.30 do popoldne. Razpravljali so o političnem položaju po občinskih volitvah v banovini Hrvatski.

Pisma švicarjev

Švicarski listi objavljajo, kakor znano, stalno pisma svojih naročnikov. V teh težkih dneh so ta pisma še posebno zanimiva, saj nam kažejo razpoloženje švicarskega naroda. Iz objavljenih pism diha velika samozavest švicarjev, njihova treznost in hladnokrvnost, predvsem pa njihova odločnost v obrambi domovine pred vsemi zunanjimi nevarnostmi. Posnemamo nekaj takih glasov iz »Neue Zürcher Zeitung« z dne 21. t. m.

Pod naslovom »Resna beseda« piše neki M. F. o švicarskih nalogah v teh dneh v pogledu pobiranja malodušja v zaledju. Za vodilo navaja besede zveznega predsednika, ki je dejal: »Ne verjemite govoricam in tendencioznim vestem. Mi vam bomo povedali resnico.« Nato pripominja: »Ne gre, da bi se odpovedali svoji svobodni presoji. Prav za to se namreč borimo. Toda vsak uvidni švicar mora danes vedeti, da je njegova svobodna presoja močno zmanjšana z zavestnim razširjanjem zlobnih vesti. Korak to uvideva, mora storiti samo še korak k pobiranju tega največjega sovražnika.

Drugo pismo je pismo nekega preprostejšega vojaka, ki takole piše listu: »Tri noči že nisem spal. O delu, ki zahteva velike telesne napore, vam ne bom pisal. Mi vojaki smo resni, toda polni zaupanja in jemišemo dneve, kakor pridejo, pripravljeni da postavimo celega moža, kjerkoli bi to bilo potrebno. Z zaskrbljenostjo smo slišali, da vlada v zaledju vzmernost. Zakaj? Ali nimate zaupanja v vojsko? Mi vojaki pričakujemo, da bode vsi doma ohranili mir in odločnost ter da bodo povsod preganjali notranjega sovražnika.

Tretji švicar se dotika vprašanja radijskih oddaj in opozarja na nevarnosti, ki lahko nastanejo, ako se tujcem posreči razširjati po radiu napačne vesti. Zato kritizira, da se prav v teh dneh menjujejo napovedovalci švicarskih radijskih postaj, češ da se ljudje ne morejo navaditi na glasove svojih napovedovalcev. Zaradi vojaške službe bi se te spremembe ne smele zgoditi, kajti napovedovalci vrše tudi na svojih mestih veliko narodnoobrambno delo.

V nadaljnjih treh dopisih pod skupnim naslovom »Treznost« pa čitamo še vse polno drugih originalnih pobud za varovanje morale zaledja, kar dokazuje, kako je ta občutek pri slehernem švicarju danes močno razvit.

Bolgarski glasovi o varnosti Balkana

V zadnjem času zasledujemo tudi v bolgarskih listih vedno več glasov o povečani varnosti Balkana. Na kaj se opirajo te bolgarske domneve, naj pokažeta naslednja dva primera. V sofijskem »Slovu« je izšel uvodnik polkovnika generalnega štaba v rezervi Gančeva o odnosih med Anglijo in Rusijo. Po daljšem zgodovinskem prikazu angleško-ruskega nasprotstva, ki vse do naših dni označuje odnose med obema imperijama, »ki skupaj gospodujeta nad 65 milijoni kvadratnih kilometrov površine, medtem ko vsi drugi narodi razpolagajo z okoli 80 milijoni kvadratnih kilometrov«, prihaja ugledni bolgarski pisec do naslednjega zaključka:

»Dagodi nam kažejo, da se Rusija in Anglija še nadalje medsebojno spoštujeta in to tvori jamstvo za mir na Balkanu in Bliznjem vzhodu. Najpovečja odločitev Moskve v pogledu ohranitve miru v jugovzhodni Evropi je še bolj poudarila željo svetovet, ne le da ostanemo izven obojenega konflikta, temveč da tudi ne dovolijo razširjanja požara na Balkan. Ta odločitev se tiče obeh vojnih tabornov in odpira vpogled v vlogo, ki jo je Rusija začela igrati v svetovni politiki.

V sofijskem »Utru« piše o istem vprašanju Genov in prihaja do naslednjih zaključkov: »Italija in Rusija moreta uresničiti svoje politične interese le, dokler stoji sedanja vojna. Italija je po pogodbi vezana stopiti na nemško stran. Glede Moskve pa vse kaže, da ne bo vstopila v popolno zvezo z Nemčijo. To rusko zadržanje nudi jamstva za ohranitev miru na Balkanu, znanihi celo v primeru, da Italija stopi v vojno. Kot zaveznica Nemčije bo Italija morala nastopiti predvsem na zapadu. Sama tudi nima nikakega interesa, da bi razpršila svoje sile in del teh sil vezala z akcijo na vzhodu.

Poroke in rojstva v Nemčiji

Berlin, 24. maja. AA. (DNB). Leta 1939 se je v Nemčiji nevišši prejšnje poljske vzhodne pokrajine sklenilo 944.246 zakonov in rodilo 633.078 živih otrok. V primeri z letom 1938 je število sklenjenih zakonov poskočilo za 174.821, število porodov pa za 126.738.

Pomen angleških reform

Prevrat v angleški gospodarski in socialni politiki

O poslednjih obrambnih ukrepih v Angliji, ki pomenijo uvedbo pravega kolektivnega sistema v tej državi, objavlja budimpeštanski vladni organ »Pester Lloyd« uvodnik, iz katerega posnemamo naslednja izvajanja:

»Ta polnomočja angleški vladi zaključujejo proces, ki mu je Anglija le z obnavljanjem sledila, ker je doslej poskušala totalnim metodam Nemčije postaviti nasproti svoja lastna organizacijska načela. V miru odgovorni krogi v Angliji niso mislili na prehod k totalnim metodam gospodarske vojne, ker so po zgledu svetovne vojne domnevali, da bo tudi nova vojna trajala dolgo. V triletni vojni bi angleška industrija imela dovolj časa, da bi se med samo vojno prilagodila njenim potrebam. Samo nekateri pojedinci v konservativni stranki, kakor Churchill in Eden, so že prej zahtevali drugačen tempo angleške vojne industrije, toda proti večini niso mogli prodrati. Trdi nekateri daljnovidni pisatelji so mislili tako, kakor na primer Aldous Huxley, ki je tragični paradoks takole označil: demokracije se

morajo ali odpovedati svojemu svetovnemu položaju, ali pa zoperstaviti totalni organizaciji povezanost vseh svojih sil.

Sedaj se pot totalne in brezobzirne uporabe vseh sil angleške družbe postavlja kot edini cilj vojnega vodstva. Vse to diši nekako kakor vojni socializem, kakor najvišja uporaba sil na kolektivni osnovi. Seveda pa to še ne pomeni, da bi se bila Anglija že odpovedala načelom svoje mirne organizacije. Vojni socializem je tudi zamišljen samo kot provizorij, kakor so bili kolektivni ukrepi v svetovni vojni izdani le prehodno. Kakor pa ni bilo mogoče že tedaj v naprej predvidevati posledice tega vojnega gospodarstva v nadaljnjem razvoju, prav tako ni tudi sedaj mogoče oceniti, kakšne nove oblike življenja in gospodarstva se utesnejo razviti iz teh najnovjših naporov angleške skupnosti. Le toliko je gotovo, da se sedaj tudi v Angliji spoznali, da gre zares za vse in da je treba v tej vojni za življenje in smrt dosedanje oblike industrijske organizacije z eno samo potezo peresa odstraniti in jih zamenjati z novimi.

Bolgari in balkanski sosede

Objavili smo že nekaj značilnih glasov, ki kažejo, da se javno mnenje v Bolgariji značilno vsmerja v pravcu zavarovanja pred skupnimi balkanskimi nevarnostmi. Danes objavljamo izveček iz članka, ki ga je napisal v sofijskem »Slovu« ugledni bolgarski publicist Nejkov. Dotika se trenutno najbolj perečega vprašanja na Balkanu, izrabe sedanjega zatišja za čim aktivnejšo skupno politiko vseh balkanskih držav. Nejkov piše med drugim:

»Veliki dogodki na zapadu dovoljujejo, kakor se zdi, nekoliko odmor državam na jugovzhodu. Vsekakor nudi to zatišje tem državam priliko za pregled vzhodnih obzorj, kar lahko omogoči prilagoditev njihovih naporov morebitnemu nadaljnjemu razvoju dogodkov. Nekateri novejši manifestacije kažejo, da je zavest skupnih nevarnosti narasla. Medsebojno prilagajevanje se je povečalo na osnovi prijateljskih akcij. Nekateri napake preteklosti se sedaj razumejo in deloma celo priznavajo. Sosede države s proizvodnjo, ki se čisto čudovito dopolnjuje, so bile drugače od druge ločene zaradi nespametne politike. Med znaki pomembnih sprememb, ki se kažejo v duhu sosedstva na Balkanu, omenjamo v prvi vrsti medsebojne obi-

Odnosaji med Anglijo in Rusijo

Budimpeštanski vladni »Pester Lloyd« objavlja krajši komentar k poslednji objavi doslej izmenjanih not med Londonom in Moskvjo o trgovinskih pogajanjih med obema državama. Pomen polslovesnega sovjetskega komunikeja vidi madžarski vladni organ predvsem v ponovnem sovjetskem zagotovilu popolne nevtralnosti sovjetske Rusije v sedanji vojni. Objave besedila izmenjanih not ne tolažijo kot prelom trgovinskih pogajanj med obema državama, temveč samo kot priznanje težkoč, nakar pripominja:

»Iz slepe ulice, v katero so pogajanja zašla, sta sedaj mogoča samo dva izhoda: bodisi da pošlje Velika Britanija kakšnega svojega posebnega pooblaščenca v sovjetsko Rusijo, ki bi se v svojih razgovorih dotaknil poleg gospodarskih tudi drugih vprašanj, pri čemer bi gospodarska vprašanja sama po sebi stopila v ozadje; bodisi da spet zasede svoje diplo-

matsko zastopstvo v Moskvi, izpusti obe zajeti sovjetski ladji ter skuša na prestižnem področju doseči, da bi se pogajanja spet začela. V angleških listih se pojavljajo kombinacije o tem, da bi se znabiti sir Samuel Hoare ali Lloyd George podala v Moskvjo, vendar se dvomi, ali bi bila mislija v sedanjem trenutku primerna. (Pripominjamo, da prihaja po najnovjših vesteh iz Londona sir Samuel Hoare v poštev za angleškega poslanika v Madridu, medtem ko se o možnosti Lloyd Georgea misije v Moskvi še nadalje razpravlja. (P. ur.) Ne glede na to, je treba ugotoviti, da Rusija sledi ko prej vztraja pri svoji nevtralnosti, pri čemer poudarja tudi svoj interes glede ohranitve svojega gospodarskega sporazuma z Nemčijo. Zna ni pa so tudi vedno bolj se razvijajoči gospodarski odnosaji sovjetske Rusije z Združenimi državami Severne Amerike.

Lek proti govoricam

V sofijskem »Dnesu« smo te dni čitali naslednja sodobna razmišljanja, ki veljajo v polni meri tudi za nas:

»Vse države so danes izpostavljene napadom posebne vrste — napadom z govoricami. Tudi mi nismo več izjema. Tudi pri nas se razširjajo govorice in razne laži. Morda se jim v teh težkih dneh ne moremo nikjer izogniti. Toda te »napade« na našo mirnost moramo zavrniti. Najmanj, kar lahko v tem pogledu storimo, je, da nikjer ne pomagamo k razširjevanju nobene govorice. Vsa Bolgar lahko uniči najmanj eno tako govorico, ako se odpove »veselju«, da bi jo povedal naprej. In ako bo vsakdo izmed nas delal tako v zavesti, da brani s tem bodočnost svoje države, je gotovo, da najmanj dve tretjini teh govoric ne bo doseglo svojega namena. Naše geslo v teh težkih dneh mora biti samo eno: molk in delo!

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Iz Novega mesta

n— Kino »Doma« v Sokolskem domu prikazuje slavno umetnico Viviane Romance v čarobnem orientalskem filmu »Bela suznja« danes ob 20.30 in jutri ob 16.18.30 in 20.30. Koga ne bo zanimal Istanbul z vsemi svojimi zanimivostmi? Koga ne bo zanimalo življenje v haremu? Predigra: tehnik Univerzum. Pride glasbeni vefilem »Cigančica«.

n— Protituberkulozna lga v Novem mestu ima drevi ob 20. uri zaključni večer protituberkulozne tedna v osnovni šoli. Na sporedu je orkester, petje, predavanje in igra. Ves čisti dobitek je namenjen izključno le vzdrževanju protituberkuloznega dispanzerja. Cenj. občinstvo se vlijudno naproša, da se v čim večjem številu udeleži te naši prireditve. Pomagajmo najbednejšim, ubogim jetičnikom! Odbor.

R A D I O

Sobota, 25. maja

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi in poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov. — 12: Plošče kar naprej igramo, kako in kaj pa ne izdamo. — 12.30: Poročila in objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošče kar naprej igramo, kako in kaj pa ne izdamo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura. — 17.30: Med igračami in bajkami (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi in poročila. — 19.20: Nacionalna ura (Lepote spomladanskih gora). — 19.40: Objave. — 20: Zunanje politični pregled (g. dr. Al. Kuhar). — 20.30: Smo skuhali dovtipov zmes, natesli pesmi, godbe vmes. — 22: Napovedi in poročila. — 22.15: Za vesel konec tedna (plošče).

Beograd 19.40: Narodne pesmi. — 20.40: Zabavni koncert velikega radijskega orkestra. 22: Prenos glasbe iz kavarne. — 22.50: Plesna glasba (plošče). — Zagreb 17.15: Koncert radijskega orkestra. — 20: Komorni koncert. — 20.30: Vesel večer. — 21.30: Sremske narodne pesmi. — 22.20: Koncert radijskega kvarteta. — Sofia 18: Glasba za vas. — 18.30: Mandolinski koncert. — 19: Koncert bratov Vladigerov. — 20.45: Sopran. — 22.30: Narodna glasba. — Praga 20.30: Simfonični koncert. — 21.30: Laha glasba. — 22.30: Plesna glasba. — London 21.35: Koncert orkestra. — 22.35: Laha glasba. — 23.15: Plesna glasba. — Pariz 18: Prenos iz opere. — 24: Laha glasba. — Rim 17.15: Novosti s plošč. — 21: Prenos opere »Fedora«. — 23.15: Plesna glasba. — Berlin 19.15: Leharjeve melodije. — 21.30: Laha glasba. — 23: Nočni koncert.

